

TREBALL DE RECERCA

Com s'elabora un documental històric?

Anna Pulido Gálvez

Tutor: David Molins

Cotutor: Xavier Alsina

2n BAT

Curs 2010-2011

IES Josep Puig i Cadafalch

Dedico aquest treball a:

En David Molins i en Xavier Alsina, pel seu constant suport i implicació des de l'inici del treball de recerca, pels seus consells, per la confiança que han posat en mi i en el treball en tot moment, així com per la seva comprensió. També vull agrair la seva facilitació de material (llibres, programes informàtics, música, ...) sense la qual no hauria estat possible aquest resultat final. Gràcies per tot.

En Jordi Sardà, perquè encara que ha tingut i segueix tenint una agenda molt aclaparada m'ha estat ensenyant el funcionament dels programes d'edició de vídeo, aconsellat i ajudat a realitzar un primer vídeo, que fou el del viatge a Mauthausen (2010), a més de permetre'm anar a les tardes per lliure al Tecnocampus per avançar feina amb els ordinadors d'allà.

En Ricard Belis, per la seva amabilitat en invitar-nos a mi i a una altra companya del centre a l'edifici de Televisió de Catalunya, així com per la gran quantitat de temps que va estar amb nosaltres, aclarint-nos dubtes tant històrics com tècnics.

A l'institut, per oferir-me l'oportunitat de fer la ruta de l'exili.

A l'Amical de Mauthausen i, de nou, al centre, per donar-me l'oportunitat de fer un viatge a Àustria; en concret, a indrets rellevants durant el que fou l'Holocaust nazi, com, per exemple, el camp de concentració de Mauthausen i per oferir-me també l'oportunitat de conèixer i conversar amb ex-deportats i altres alumnes i professors d'Espanya. Aquest viatge m'ha canviat la vida.

I, en definitiva, a tots aquells que, en un moment o un altre, m'han aconsellat i donat ànims per a que tirés el treball endavant.

Índex

1. Introducció.....	5
1.1. Idea	
1.2. Objectiu.....	6
1.3. Argument.....	7
2. Desenvolupament.....	8
2.1.Part històrica	
2.1.1. La ruta de l'exili	
2.1.2. Viatge a Mauthausen	
2.1.3. Visualització de pel·lícules relacionades amb el tema.....	9
a) <i>Hitler, el reinado del mal</i>	
b) <i>La lista de Schindler</i>	10
c) <i>Las trece rosas</i>	
d) <i>¡Ay, Carmela!</i>	
e) <i>El gran dictador</i>	
f) <i>El diario de Ana Frank</i>	11
2.1.4. Lectura de diversos llibres	
a) <i>Diario de Ana Frank, 1942 – 1944</i>	12
b) <i>Els camps de concentració nazis, 2005. Toran, Rosa</i>	
c) <i>El convoy de los 927, 2005. Ed. De Bolsillo.</i>	
Belis, Ricard; Armengou, Montse.....	13
d) <i>Història del Món Contemporani, Ed. Vicens Vives, 2008</i>	
e) <i>Història, Ed. Vicens Vives, 2009</i>	
2.1.5. Entrevista a en Ricard Belis.....	14
2.1.6. Assistència i participació a actes de recuperació de la memòria històrica.....	24
2.1.7. Relat històric	
2.1.8. Fris cronològic.....	30
2.2. Part tècnica.....	31
2.2.1. Preproducció	
a) Curs intensiu d'edició de vídeo	
b) Recerca d'un Storyboard.....	32
c) Storyboard.....	33
2.2.2. Producció	
a) Descàrrega de vídeos	
1) Webs	
2) Programes	
b) Descàrrega de música.....	34
1) Webs	
2) Programes	
c) Fotografies.....	35
d) Programes d'edició de vídeo i d'imatge	
1) Vídeo	

2) Imatge	
2.2.3. Postproducció.....	36
a) Tècniques d'edició de vídeo	
b) Esquema.....	38
c) Definicions d'alguns conceptes.....	39
3. Conclusions.....	40
4. Bibliografia.....	42
5. Webgrafia.....	43
6. Annex.....	45
6.1. Carta a en Ricard Belis	
6.2. Llistat de persones rellevants als fets d'Espanya i Europa entre 1936 – 1945.....	47
6.2.1. Àmbit nacional: alguns testimonis (exiliats)	
6.2.2. Àmbit nacional: militars i falangistes.....	48
6.2.3. Àmbit internacional: Deportats d'altres nacionalitats	
6.2.4. Àmbit francès: varis.....	49
6.2.5. Àmbit internacional: Membres i col·laboradors del partit nazi	
6.2.6. Membres i col·laboradors del partit República Social Italiana	
6.3. Llistat de camps i altres indrets rellevants de concentració i d'extermini.....	50
6.3.1. Francesos	
6.3.2. Nazis	
6.4. Cronologia.....	51
6.4.1. Cronologia àmbit internacional (gen. 1933 – set. 1945)	
6.4.2. Cronologia Guerra Civil d'Espanya.....	56
6.4.3. Cronologies posteriors als fets.....	58
6.5. Fotografies.....	59
6.6. Mapes històrics.....	63
6.6.1. La Guerra Civil, per anys (de 1936 a 1939)	
6.6.2. Camps de refugi francesos.....	64
6.6.3. Segona Guerra Mundial.....	65
6.6.4. Camps de concentració i d'extermini nazis.....	66
6.7. Storyboard's o esquelets	68

1. Introducció

1.1. Idea

Dur a terme una visualització mental de com serà el treball. Una vegada escollit el tema del documental¹ hem de tenir present que un tema es pot enfocar d'infinites maneres, tant pel que fa a tècniques de vídeo, contingut, estructura del contingut, duració, punts de vista, situació geogràfica, ... Per exemple, en el cas d'un fet històric com pot ser l'exili a la frontera francesa dels espanyols² i l'holocaust nazi³, podem centrar-nos en el que viu, pensa i sent un col·lectiu com els republicans⁴ o bé en un altre com els feixistes⁵; en diverses poblacions, una sola o tan sols en una família, etc. Si més no, això no vol dir que haguem de ser subjectius, ja que la objectivitat en un documental és un tret imprescindible.

En definitiva, hem de pensar en qui(ns), què i com per definir així la idea del nostre treball.

-El meu documental comprendrà el període que va des de l'exili espanyol fins a l'alliberació dels camps de concentració i d'extermini, fent un breu resum en forma d'introducció del que significà la Guerra Civil espanyola.

Es tractarà d'un contingut que abasti la història de col·lectius de diferent nacionalitat, ja que m'agradaria no només tenir en compte els exiliats espanyols, encara que els donaré

¹ [Pel·lícula] cinematogràfica creada a partir de la realitat amb propòsits merament informatius.

² En concret es fa referència a l'exili produït, cap a la frontera francesa, més rellevant durant la Guerra Civil d'Espanya (1936-1939), el qual tingué lloc a finals de gener de 1939. El motiu d'aquest és degut a la dura repressió que duen a terme els Nacionalistes a Espanya cap a les persones que tenien mentalitats d'esquerres o que posseïen vincles amb aquest col·lectiu.

³ (1933 – 1945) Persecució i l'assassinat sistemàtic burocràticament organitzat pel partit nacionalsocialista (partit nazi) i pels seus col·laboradors, d'aproximadament dotze milions de persones, mitjançant la seva deportació a camps d'exterminació i de concentració i altres centres d'extermini. Aquest procés es degut al seu desig de crear una societat de raça ària, la raça perfecta, eliminant conseqüentment jueus, discapacitats, persones amb ideals diferents als seus, homosexuals, gitanos, ...

⁴ Col·lectiu que defensa un sistema de govern en el qual el poder resideix en el poble, personificat per un cap suprem anomenat president.

⁵ Seguidors del feixisme, un moviment polític i social que naixé a Itàlia de la mà de Benito Mussolini després de que finalitzés la I Guerra Mundial. Es tracta d'un moviment totalitari i nacionalista. Un exemple d'aquest és el que implantà posteriorment Francisco Franco a Espanya (1939 – 1975).

més protagonisme, sinó que també vull explicar com van viure aquest fragment de la història els jueus, els homosexuals, els discapacitats, ... A més, parlaré de diversos camps, tant d'extermini com de concentració, però em centraré sobretot en el camp de concentració de Mauthausen, ja que és el que conec més, fins i tot personalment.

D'altra banda, vull parlar, a més dels milions de víctimes, dels culpables d'aquestes, perquè l'espectador entengui així la mentalitat del partit nazi i, en definitiva, les raons per les quals varen dur a terme tal persecució i extermini de persones, encara que fins i tot coneixent-les difícilment trobin una justificació vàlida a tals accions.

El documental durarà uns 40 minuts, ja que vull explicar-ho d'una forma entenedora. També cal dir que el centraré en un nombre reduït d'aspectes ja que, en un documental, així com a exposicions orals en general, és millor explicar menys coses però dedicar més temps a cadascuna, que no explicar-ne moltes i, tan sols, citar-les de forma esquemàtica. La raó d'aquesta iniciativa és la següent: si exposes un munt d'informació variada, però explicada breument, probablement el que t'estigui escoltant no entendrà del tot cap dels conceptes. En canvi, si centres la teva explicació en un nombre més reduït d'ítems però dediques un temps més extens a l'explicació, comprendrà millor la informació que desitgem que entengui.

1.2. Objectiu

En el meu cas vull realitzar el següent documental perquè em sembla que a Espanya no s'ha treballat suficientment la memòria històrica d'uns fets tan propers a nosaltres. A més, des de fa uns anys el tema de l'holocaust nazi i de la guerra civil ha despertat en mi molt d'interès, i encara un interès més accentuat després de tenir la sort de fer la ruta de l'exili cap a la frontera francesa i d'una altra llarga història que explicaré a continuació.

Tot va començar quan en Xavier Alsina em va proposar una experiència molt nova per a mi, que consistia en fer un viatge, organitzat per l'Amical de Mauthausen, a Àustria per visitar camps de concentració i altres indrets rellevants durant l'Holocaust nazi, acompanyada de quatre alumnes de batxillerat i de quart d'ESO del nostre centre, així com d'alumnes d'altres instituts de tota Espanya, ex-deportats, ... Va sorprendre'm gratament aquesta invitació i no m'ho vaig pensar dues vegades. Per tant, a partir

d'aquell moment, i en l'actualitat, formo part d'un projecte que s'inicià al 2009, Mirades de calidoscopi, perquè, no només es tractava d'anar de viatge, sinó que en acceptar em comprometia a difondre la meva experiència a la resta de companys de l'institut, d'altres instituts de la ciutat, a casals d'avis, a l'ajuntament, ... mitjançant actes i exposicions. Entrar en aquest projecte diria que, quasi bé, ha originat el fet de que volgués fer aquest determinat treball i no un sobre un altre tema.

En definitiva, he escollit aquest treball, bàsicament, amb un objectiu divulgatiu, ja que considero que la fomentació de la memòria històrica entre els joves és un tret essencial i, gairebé diria, un deure per conèixer millor la societat en la qual vivim. És una eina clau per aprendre dels errors del passat i per entendre, enfrontar i prendre un paper més actiu i menys conformista en el que succeeix en l'actualitat i el que succeirà en un futur.

1.3. Argument

Explicació del període comprés des de l'any 1936, any en que s'inicia la Guerra Civil, així com l'exili de moltes famílies espanyoles cap a la frontera i altres països, passant per l'empresonament de centenars de refugiats a camps de concentració francesos, la invasió del partit nacionalsocialista a bona part d'Europa i l'enviament a camps de concentració i d'extermini nazis de milers de persones residents a arreu del continent, fins a l'any 1945, data de l'últim alliberament d'un camp de concentració nazi, Mauthausen (situat a Linz, Àustria). De tots els camps esmentats al documental, en parlaré sobretot d'aquest, per una senzilla raó: és el camp que té una vinculació o culpabilitat més rellevant, sense dubte, de la mort dels espanyols durant l'holocaust nazi, ja que foren deportats uns 8.000. A més, cal dir que centraré el documental, en concret, en el comboi dels 927⁶.

Per tant, el meu treball de recerca consta de dues parts: D'una banda, una primera part d'investigació i/o documentació històrica i, d'altra banda, comprèn el que formaria part de la part tècnica, la qual consisteix en l'elaboració del documental mitjançant material

⁶ El 20 d'agost de 1940, un tren carregat amb 927 espanyols exiliats voluntàriament a la frontera francesa, foren portats, a càrrec l'exèrcit alemany, des d'Angulema (França) fins al camp de concentració de Mauthausen. Hi ha un contingut més ampli sobre la història d'aquest comboi al relat històric, el qual forma de la part històrica de la memòria escrita.

informàtic com programes d'edició de vídeo, imatge i so, així com altres eines que puguin semblar útils per a una millor postproducció del vídeo.

2. Desenvolupament

2.1. Part històrica

Per realitzar un documental històric d'un període en concret, és imprescindible dur a terme un procés de documentació intensiu previ, el qual vaig aconseguir realitzant diverses tasques abans, durant i després de l'estiu:

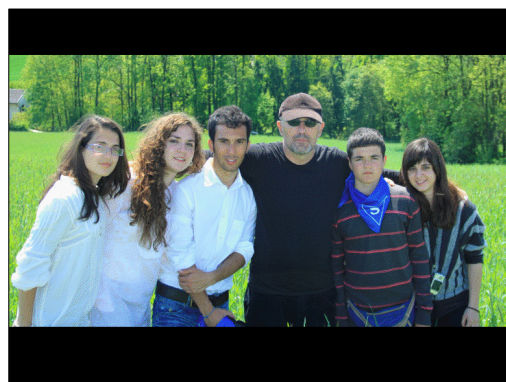
2.1.1. Ruta de l'exili

Viatge de dos dies de durada, el qual tingué lloc a mitjans de desembre de 2009, en el qual varem fer la ruta de l'exili cap a la frontera francesa, acompanyada pels meus companys del 2n de batxillerat de l'any passat, de l'actual 2n de batxillerat i d'alguns professors del centre.

Gràcies a aquest he conegut en profunditat el que fou la ruta de l'exili per molts espanyols, ja sigui, d'una banda, pel que ens han explicat, com pel que he viscut en pròpia pell fent el recorregut que varen fer ells. Ara sé en quines condicions varen viure des de que s'inicia la ruta fins els seus últims dies d'estada als camps de refugi francesos, quin fou el recorregut, dates, situació històrica, motius, testimoniatges, ... així com la possessió de material multimèdia del viatge (fotografies i vídeos).

2.1.2. Viatge a Mauthausen

A principis del mes de maig de 2010 vaig anar a camps de concentració nazis com Mauthausen, acompanyada de quatre alumnes i d'un professor de l'institut, d'ex-deportats, familiars d'aquests, membres d'associacions com l'Amical de Mauthausen i el Memorial Democràtic, alumnes i

professors d'indrets de tota Espanya, historiadors i altres socis de les organitzacions esmentades.

Aquest viatge fou organitzat per l'Amical de Mauthausen, la qual tracta i realitza una constant recerca i divulgació dels espanyols que varen anar a parar a Mauthausen i a altres camps d'extermini i de concentració.

Gràcies a aquest sé de primera mà (ex-deportats) quina fou la seva experiència als camps de concentració i com ho varen viure, així com una consolidació del contingut històric (fets i dates corresponents). També he recollit un material multimèdia extens (fotografies i vídeos) i, com a l'anterior viatge, durant aquest he sentit una petita porció del que els deportats varen sentir, quelcom que, a l'hora de fer un documental d'això, va molt bé.

2.1.3. Visualització de pel·lícules relacionades amb el tema

- a) *Hitler, el reinado del mal*
- b) *La lista de Schindler*
- c) *Las trece rosas*
- d) *¡Ay, Carmela!*
- e) *El diario de Ana Frank*
- f) *El gran dictador*

a) *Hitler, el reinado del mal*

Es centra bàsicament en la conducta d'Adolf Hitler i la influència que va tenir Ernst Hanfstaengl sobre aquest. Va des de 1922 fins a la seva mort, la qual fou el 30 d'abril de 1945.

M'ha ajudat a entendre la mentalitat o els ideals del règim nacionalsocialista, i en concret, de Hitler, contingut que és bàsic pel meu documental ja que és imprescindible esmentar les raons per les quals el seu règim portà a terme la brutal persecució de milions de persones, perquè sinó no s'entendria la resta de la història.

b) *La lista de Schindler*

Explica el relat d'un empresari alemany que salva la vida a un militar de jueus polonesos durant el que fou l'Holocaust nazi.

Amb aquesta pel·lícula de l'Spielberg he visionat una aproximació del que fou la repressió jueva i de la situació i les condicions en que vivien els deportats als camps de concentració, aspectes que em seran d'utilitat pel meu documental ja que vull dedicar un petit fragment a la repressió jueva i, d'altra banda, entraré més en les condicions dels deportats.

c) *Las trece rosas*

No em serà tan útil com les altres pel·lícules ja que parla de la repressió durant el franquisme a través del cas de 13 dones que la viuen i són finalment afusellades. D'aquest aspecte en parlaré poc ja que em vull centrar en les persones que es varen exiliar, precisament per evitar la repressió del règim franquista.

d) *¡Ay, Carmela!*

Aquesta pel·lícula explica la història de tres trobadors republicans espanyols que són obligats a fer un espectacle amb la condició de que si s'oposen seran afusellats.

És un exemple més de repressió a càrrec dels nacionals que sempre va bé saber, encara que no és de les pel·lícules que em seran més útils pel documental.

e) *El gran dictador*

És tracta d'una sàtira del feixisme, i en particular d'Adolf Hitler i del seu Nacionalsocialisme, protagonitzada per Charles Chaplin, que fa el paper d'un barber jueu (el qual es fa passar per Hitler) i del dictador de Tomania (que fa referència a Adolf Hitler).

Malgrat que sigui una pel·lícula que se'n rigui del nazisme, la repressió que pateixen el barber i la seva família són un exemple més que està bé conèixer.

f) *El diari de Ana Frank*

Ana Frank fou una nena de 13 anys jueva que, davant la repressió jueva que els nazis van dur a terme, es va veure obligada a fugir amb la seva família, abandonant la seva casa i instal·lant-se a un fals sostre, vivint durant molts mesos en precàries condicions, amagats i, finalment, sent descoberts i portats a camps de concentració i d'extermini.

M'ha estat útil pel meu treball ja que m'he fet a la idea de com una família jueva se les enginyava per sobreviure durant la brutal repressió nazi de la II Guerra Mundial: la seva situació diària, els sentiments que desperta, ... i, per tant, m'ha ajudat a entendre o comprendre millor la figura del represaliat que viu gairebé en els principis de la seva adolescència. A més, em va agradar tant aquesta història que he decidit dedicar-li un petit apartat en el meu documental.

2.1.4. Lectura de diversos llibres:

De contingut històric així com de testimoniatges.

- 1) *Diario de Ana Frank*, 1942 – 1944
- 2) *Els camps de concentració nazis*, 2005. Toran, Rosa
- 3) *El convoy de los 927*, 2005. Ed. De Bolsillo.
Belis, Ricard; Armengou, Montse
- 4) *Història del Món Contemporani*, Ed. Vicens Vives, 2008
- 5) *Història*, Ed. Vicens Vives, 2009

a) *Diario de Ana Frank, 1942 – 1944*

Abans he parlat de la pel·lícula basada en aquest llibre, per tant, em reitero a les raons esmentades anteriorment.

b) *Els camps de concentració nazis, 2005, Ed. Edicions 62. Toran, Rosa*

És un llibre molt complert en el que l'autora, actual presidenta de l'Amical de Mauthausen, fa un repàs en profunditat, passant per tots els aspectes rellevants, del que va succeir a tota Europa amb l'arribada del feixisme, sobretot del nazisme, amb extenses cronologies, així com descrivint els fets més importants, acompanyats de fotografies, textos de víctimes i responsables de la barbàrie, incloent les seves corresponents biografies, per aconseguir endinsar al lector així en les seves històries i ajudar-lo a conèixer el període en profunditat... el llibre explica fins a la fi del nazisme, però també insisteix, en un últim apartat, en la recuperació de la memòria històrica.

Aquest llibre ha estat de gran ajuda per endinsar-me i conèixer en profunditat els fets, així com noms i de les històries de molts deportats i, en general, de les de testimonis i d'implicats.

Com he esmentat abans, és un llibre molt complert en el qual l'autora intenta no deixar-se quelcom endarrere i, per tant, parla de cada tret en concret, analitzant cada racó de la història d'aquest període.

Per tant, amb aquest llibre he aconseguit una documentació excepcional sobre els camps de concentració nazis que m'és molt útil pel contingut del meu documental.

c) *El convoy de los 927*, 2005. Ed. De Bolsillo. Belis, Ricard; Armengou, Montse

És un llibre que explica l'experiència d'un grup de 927 persones espanyoles que varen haver d'exiliar a la frontera francesa, foren tancades en camps de refugi francesos i, amb el triomf de l'exèrcit alemany a França, transportades en un tren fins al camp de Mauthausen, on els homes majors de 13 anys varen baixar i les dones i les nenes varen romandre i foren portades de nou a Espanya. Això forma part del període comprès entre finals de gener de 1939 i a finals de maig de 1945. Paral·lelament, mostra el que fou la cara oculta del franquisme i del nazisme, degut a la censura d'ambdós règims en aquest període i en la seva posterioritat.

Aquest llibre em sembla imprescindible pel contingut del meu documental ja que em vull centrar en la història d'aquest grup d'exiliats.

Ara sé els fets que desconeixia, molts noms d'exiliats, així com de familiars i d'implicats i la seva història, noms que em seran de gran utilitat per cercar vídeos d'entrevistes que els hagin realitzat per incloure-les al meu documental.

d) *Història del Món Contemporani*, Ed. Vicens Vives, 2008

e) *Història*, Ed. Vicens Vives, 2009

Són llibres de text de 1r i de 2n de Batxillerat, dels quals alguns temaris m'han estat molt útils per conèixer la situació d'abans, durant i després dels fets del període que vull tractar.

Per tant, ambdós, el primer pel que fa a la situació al món i el segon pel que fa a la situació espanyola, m'han ajudat a situar-me històricament abans de la realització al que és la producció del meu documental.

2.1.5. Entrevista a en Ricard Belis⁷

Jo i una companya de classe, la qual està realitzant un treball sobre, pràcticament, el mateix tema que jo, varem llegir-nos durant l'estiu un llibre titulat "El convoy de los 927", el qual fou escrit per en Ricard Belis i la Montse Armengou, mentre realitzaven, paral·lelament, un documental que recollia resumidament el que s'explica en el llibre.

El llibre ens va sorprendre per a bé, amb lo qual se'ns va acudir la idea d'enviar-li una carta a en Ricard (inclosa a l'annex) el 16 de Setembre de 2010, explicant-li el nostre procés de recerca fins al moment i el procés que ens quedava encara per fer.

Bàsicament, el motiu pel qual volíem quedar amb ell era perquè ens resolgués alguns dubtes tant a nivell de contingut històric com tècnic (aquest últim fou només en el meu cas).

De seguida ens va contestar, proposant-nos una trobada a l'edifici de TV3⁸, on treballa actualment realitzant documentals per programes com *30 Minuts* o *Sense Ficció*.

Ricard Belis (Barcelona, 1964) és llicenciat en ciències de l'informació per la UAB⁹ i realitzador de televisió des de 1987. Entre la seva filmografia destaquen *Operació Nikolai* (1995), *Cambó* (1996) i *L'infern a casa* (1997, premi Ciutat de Barcelona 1998).

Conjuntament, la Montse Armengou, companya de treball d'en Belis, i ell mateix, han rebut una extensa quantitat de premis, del qual citaré alguns: premi Unida del

⁷ Algunes preguntes d'aquesta entrevista pertanyen a la part tècnica del treball, però estan endreçades de manera que totes les preguntes històriques estan col·locades una darrere de l'altre per no confondre al lector. El mateix succeeix amb les qüestions tècniques.

⁸ Televisió de Catalunya.

⁹ Universitat Autònoma de Catalunya.

Festival Internacional de televisió de Montecarlo (2000) pel reportatge *Tortura, más allá del dolor*; finalista del New York Film Festival 2002; premi Nacional del Periodisme 2002 i Gran Prix del Festival International du Grand Reportage d'Actualité (FIGRA) 2003 per *Els nens perduts del franquisme*.

Són autors de *Les fosses del silenci* (Plaza & Janés, 2004; De Bolsillo, 2005) i junt a en Ricard Vinyes, de la versió escrita de *Els nens perduts del franquisme* (Plaza & Janés, 2002).

1. Què teniu en compte a l'hora de fer una entrevista a un testimoni?

Quan fem entrevistes als testimonis els preguntem coses que anem a buscar en ells; volem que ens expliquin el que va passar, però coses que cap altra font històrica te la pot explicar. Nosaltres, plantegem les entrevistes més com una conversa que no tant com una entrevista. També tenim en compte que, amb testimonis que han d'explicar coses tan dures, és imprescindible establir un vincle de confiança. No li pots preguntar al testimoni, que normalment és una persona que no et coneix gaire o gens, de bon principi, si el seu pare va morir a una cambra de gas.

Per tant, hi ha tot un procés: primer cal començar a parlar de les coses més suaus , per establir així un vincle amb la persona.

Per exemple, és molt interessant que et parlin primer de la seva experiència abans d'anar al camp de concentració: com era la vida a la República, als seus temps feliços, abans de la desgràcia, a què jugaven, quines festes celebraven, quin era l'ambient familiar, ... de manera que a mesura que et parlen es va establint una cosa que és bàsica, que és un vincle de confiança entre l'entrevistador i l'entrevistat, perquè no li pots demanar a aquesta persona que t'expliqui coses tan fortes com la mort del seu pare, com la gana que ha passat o el que ha hagut de patir.

Aquest vincle es pot establir, a vegades, amb una entrevista sense càmera, però normalment no ens interessa haver parlat gaire del tema abans que la càmera no

estigui engegada, perquè quan una persona sap que tu ja ho saps tot, t'explica les coses més resumides.

Per tant, el paper de l'entrevistador és una mica el d'ignorant però no del tot. Es a dir, has d'estar molt documentat abans de l'entrevista, però de cara a l'entrevistat li has de donar pistes per donar-li a entendre que tu estàs interessat pel tema i que el coneixes però, d'altra banda, has de fer veure la sensació a l'entrevistat que no en saps res i que necessites que t'ho expliqui tot, prenent una actitud activa a la conversa, ja sigui amb gestos corporals com assentiments, ... És tota una tècnica que s'aprèn amb el temps, però el més important és tenir respecte i confiança amb la persona que estàs entrevistant.

2. La imatge filmada des de dins d'un vagó es simulada o és real, de l'època?

És simulada. Sovint en aquests documentals fem algunes recreacions, ja que les imatges d'arxiu són inexistents. Les úniques imatges de vídeo que s'han trobat són les que van fer els aliats al camp de concentració i també imatges de l'alliberament del camp. Nosaltres, n'hem agafat d'altres combois. Cal dir que estan posades de forma que no es diu que són d'un altre comboi, però es dona a entendre. No incloem actors, sinó que juguem amb ambients reals i acabem de crear els ambients que hi havia a l'època.

3. Quines tècniques m'aconseieu que utilitzi a un documental històric?

El més important, d'entrada, crec que és el testimoni. A nivell d'imatge ha de ser una cosa austera, amb plano fix i tancat.

També està bé jugar amb els escenaris per donar-li ritme al documental: pots incloure trens passant, gravats per tu mateixa, per exemple.

4. Quin temps de durada teniu per fer un documental d'aquest tipus?

Depèn del documental, però normalment entre 6 i 8 mesos.

5. Feu un sol documental o més d'un a la vegada?

No, normalment fem un sol documental, perquè fer-ne només un ja t'absorbeix molt temps. És molt difícil fer dos temes a la vegada.

D'altra banda, els documentals són una cosa gens rendible. Si el que vols a la televisió és fer diners has de realitzar un programa de *salsa rosa*, perquè fer documentals és molt car. Per això només fan documentals les televisions públiques. Creiem que és un deure d'una televisió pública el fet de que es puguin fer investigacions d'aquest tipus. Però, evidentment, no recuperaràs els diners que t'has gastat fent el documental. A més, parlem d'un equip reduït ja que, treballem dues persones de principi a fi, i després col·laboren altres persones en alguna tasca puntual.

6. Què us va motivar a fer aquest viatge?

La nostra motivació pel tema de la recuperació de la memòria històrica no neix d'aquest documental, sinó d'anteriors, ja que és el tercer que fem sobre aquest tema.

El primer que varem fer va ser "Els nens perduts del franquisme". Llavors no havíem dut a terme gairebé res sobre la memòria històrica i, com passa molt sovint en els documentals, hi va haver una petita cosa que ens aixecà una certa curiositat com a periodistes. Un historiador ens va comentar que, els fills de les republicanes que ficaven a la presó no quedaven registrats i que, per tant, hi havia perill de desaparició. Llavors, varem fer la primera investigació a l'any 2002 pel documental "Els nens perduts del franquisme", el qual demostrava que el règim franquista prenia els fills de les republicanes empresonades perquè consideraven coses com que les dones "roges" eren malaltes mentals i que el marxisme era una malaltia mental i, per tant, se la podien encomanar al seus fills. Per aquesta raó, se'ls hi havia de treure i els donaven en adopció a famílies riques.

Aquesta primera investigació fou un xoc per la societat catalana, va fer una audiència fora de sèrie i per molta gent va ser la descoberta de que no ens estaven explicant alguna cosa de la nostra història més recent. Es varen adonar de que el que va ser el franquisme no se'ls havia mostrat tal i com va ser.

Llavors, d'alguna manera, ens varem adonar que havíem de seguir per aquest camí, que hi havia tota una història silenciada ja que, encara que al 2002 ja portàvem més de 25 anys de democràcia, seguia havent-hi tota una sèrie de gent que havia perdut la guerra feia, en aquell moment, 60 i tants anys, que seguien sense tenir veu. I, per nosaltres, un dels mandats de l'ofici de periodisme creiem que és donar-li veu als que no la tenen i no als polítics. Per tant, el fet de que els vençuts no haguessin tingut veu durant el franquisme però durant la democràcia tampoc, ens va fer seguir investigant.

Pel que fa al tercer documental, "El comboi dels 927", ens varem trobar de nou amb quelcom sorprenent ja que, com pot ser que el primer tren d'Europa occidental carregat amb civils, fos d'espanyols, i ningú ho sabés o només ho sabés algun historiador però que la resta del públic no? Varem veure un munt de pel·lícules: del Spielberg de jueus, la "Llista de Schindler", ... i, per tant, nosaltres ens havíem imaginat sempre un tren de mercaderies carregat de civils jueus i resulta que, en realitat, era d'espanyols. Per tant, tornàvem a trobar-nos al davant una llei silenciada: no tenien monuments, ni sortien als mitjans de comunicació, així com moltes altres coses.

7. Se saben els noms de les 927 persones que varen viatjar al comboi?

No se sap la llista complerta, ja que moltes fitxes han desaparegut. Hi ha constància de l'existència del tren però no hi és la llista d'aquest. La de Mauthausen tampoc hi és.

8. Per quines raons polítiques fugia la gent d'Espanya?

La gent fugia per unes raons polítiques en un sentit molt extens. Els nacionalistes aplicaven una repressió sistemàtica contra la població civil en un criteri molt ampli ja que, qualsevol que hagués tingut una responsabilitat política d'esquerres corria el risc de ser represaliat i, en molts casos, de morir.

Des d'un alcalde d'un petit poble fins a un mestre d'escola, gent d'un sindicat, ... en definitiva, gent amb actitud liberal d'esquerra.

La repressió no tan sols a ells, sinó a les seves famílies. Nosaltres hem recollit casos de dones que han estat ficades a la presó només pel fet de ser dona d'algú d'esquerres.

En alguns pobles s'aplicava una norma aritmètica: el primer dia que els nacionalistes entraven al poble, executaven l'1 % de la població.

Ens van explicar una anècdota que va succeir a Zafra¹⁰, la qual consistia en elaborar una llista de les 50 primeres persones que serien afusellades el primer dia. Van posar la llista a l'ajuntament perquè, figures com els capellans, ttxessin alguns noms, però n'havien de posar algun més, de forma que en quedessin sempre 50. Llavors, varen posar als 50 habitants a la carretera i els varen afusellar.

Per tant, l'èxode dels que van anar a parar a Mauthausen és el de gent de tot tipus: alguns amb una política marcada d'esquerres i d'altres que no, com els nens de 16 anys o menys.

9. Com arriba la gent fins a Angulema?

Molts els redistribueixen al sud de França en trens, cap a diferents punts del país, de manera que moltes famílies són separades, tot i que després, algunes, es reuneixen de nou a Angulema.

10. Quan els francesos els agafen per treballar, segueixen tornant als camps a diari?

Depèn del treball, ja que materialment això no era possible. Per exemple, els que estaven defensant França dels alemanys no podien tornar a Angulema cada dia. De fet, no tots treballaven, ja que els francesos volien repatriar-los.

¹⁰Ciutat espanyola pertanyent a la província de Badajoz (Comunitat Autònoma d'Extremadura).

11. De les 927 persones que varen pujar al tren, van ser els francesos els que van decidir quines pujaven i quines no?

Em sembla que es va fer una llista de voluntaris. Els van enganyar dient-los que els portarien a la zona lliure de França¹¹. Per tant, pensaven que els portarien a un lloc millor.

Hi havia una dona la qual estava al camp francès refugiada i treballava a les oficines. Els va dir a molts dels espanyols del camp que no pugessin al tren.

12. Pel que fa a les entrevistes, destacaríeu alguna anècdota?

Una entrevista que fou molt emotiva va ser la que li varem fer a en Pablo Escribano. Normalment, a aquesta gent els fas passar una mala estona però a la vegada els serveix una mica com a teràpia psicològica ja que no han pogut parlar gaire del tema i es bo treure'l. Normalment, si l'entrevista va bé, es crea un llaç efectiu entre l'entrevistat i l'entrevistador.

En Pablo Escribano era un home amb pocs recursos econòmics. Vivia a França i volia que ens emportéssim tant si com no alguna cosa de casa seva. Sobretot insistia en el valor del menjar. Varem haver de sortir de casa seva amb pastilles de xocolata. Per nosaltres va ser un regal molt simbòlic, ja que amb aquell regal, aquell home ens ho estava donant tot.

Per tant, encara que el facis patir i plorar (és per culpa teva, d'alguna manera) després hi ha agraïment, perquè ja no som nosaltres, sinó que és la televisió del teu país la que et pregunta i et demana que expliquis la teva experiència, perquè serveixi de lliçó a les noves generacions.

En definitiva, té un sentit terapèutic i de repressió històrica el qual estem fent de vegades nosaltres i que, d'alguna manera, ho hauria d'haver fet el govern, i això és una injustícia històrica important.

¹¹ A causa de l'armistici del 22 de juny de 1940, nom d'un acord de cessament d'hostilitats entre les autoritats del Tercer Reich alemany i els representants del govern francès del mariscal Pétain, durant la Segona Guerra Mundial.

13. A l'any 1943 els deportats enviaven cartes de 25 paraules a les famílies, però d'això, per exemple, en José Alcubierre no ens van parlar allà al viatge...

A nosaltres, en José Alcubierre no ens va parlar d'això, però me'n recordo que l'Albert Balcells sí que ens ho va comentar.

Escrivien 25 paraules, i censurades. Per tant el contacte amb les famílies era molt fred.

En Balcells era dels petits del comboi, i es va assabentar de la mort del seu pare amb un eufemisme: "a su padre no le esperen".

És normal que alguns testimonis com l'Alcubierre no us ho comentés, ja que no totes les experiències són iguals.

Una altra cosa del testimoni que hem de tenir en compte es que la memòria es efímera i que, la teva memòria, te la vas reescriuint tu mateix. El que vull dir amb això és que el testimoni oral no menteix però no el pots prendre 100% fer de digne perquè, si fas un exercici de recordar coses de quan éreu petites, us adonareu que els records que teniu vosaltres no són els mateixos del que va passar realment.

En definitiva, el que acaba tenint importància d'una entrevista és el discurs oral, ja que entre tots pots arribar a establir unes veritats.

14. Hi havia contradiccions entre els testimonis?

No, però tampoc buscàvem la contradicció. Nosaltres partíem de la base de l'edat de la persona.

En aquest documental no s'ha donat el cas, però alguna vegada hi ha hagut algun desencís. Per exemple, al documental de Ravensbrück, vam entrevistar a un home el qual, després, es va saber que era un impostor. Feia uns relats ficticis

però molt creïbles i emotius. Però això sempre forma part de les fonts orals. No és una ciència exacta.

15. Creieu que ara es comença a recordar més la memòria històrica?

Si, s'han fet molts avenços perquè, quan al 2002 va sortir el nostre documental, ("Els nens perduts del franquisme"), el país un desert. Ningú parlava de res. En tot cas, el tema s'havia mogut a nivell d'historiadors però a nivell de govern no es va fer absolutament res.

Ara s'ha avançat molt. Per exemple, a Catalunya tenim una direcció general de la memòria històrica i també el Memorial Democràtic¹², el qual ha senyalitzat espais, ha fet exposicions, ha subvencionat i està subvencionant documentals, ...

D'altra banda, penso que no s'ha fet tot el necessari perquè encara hi ha mancances greus, com el fet de que siguem incapaços d'anul·lar la judicis sumariíssims del franquisme, per exemple.

Alemanya va anul·lar tota la jurisprudència nazi amb el vot dels partits d'esquerres i de dretes, perquè abans que d'esquerres o de dretes són democràtics i, per tant, farses com la dels judicis d'en Companys no haurien de seguir vigents. És més, l'únic jutge que s'ha atrevit a moure els fets del franquisme ara, l'estan jutjant per fer-ho (Baltasar Garzón¹³).

Nosaltres creiem que la memòria històrica és un dret fonamental, com pot ser l'alimentació, l'educació, el treball ... que serveix per no repetir o, si més no, ajuda a no repetir els errors, i aquesta, encara, és una mancança de la democràcia espanyola.

S'ha avançat molt però encara ens queda molt per fer. Per exemple, els argentins estan jutjant als membres de la junta militar i aquí encara no s'ha fet.

¹² Institució pública pertanyent a la Generalitat de Catalunya que té per finalitat la recuperació, commemoració i foment de la memòria democràtica durant el període entre 1931 i 1980.

¹³ Baltasar Garzón Real (Torres, Jaén, 26 d'octubre de 1955) és un magistrat espanyol, jutge titular del Jutjat Central d'Instrucció número 5 fins l'any 2010. Baltasar Garzón va ser suspès com a magistrat, després d'intentar investigar els crims del franquisme, acusat de diversos delictes.

16. El fet de que no se sabés res d'aquest tren implicaria més pel fet de que fossin espanyols o perquè era el primer tren que sortia?

La causa és, com acabo de dir, la manca d'interès que hi ha en aquest país de conèixer la memòria. Hi ha un historiador francès que havia documentat aquest tren dels 927. Per tant, no era una cosa oculta, sinó una cosa que només havia estudiat un historiador local d'Angulema. Aquí vivim en una desmemòria.

També, la indústria de Hollywood va fer que, bona part de la cultura que ens han mostrat hagi estat la del tren carregat de jueus i, aquí, fins que no s'ha començat a parlar, no hi havia altres idees. No hem desempolsat una cosa secretíssima. Per tant, considero, que la principal culpable de tot plegat és la política de desmemòria malintencionada i volguda portada per tots els partits polítics.

17. Els francesos rebutjaven en un inici als espanyols i preferien la seva repatriació, però quan els alemanys van declarar la guerra als francesos els van utilitzar per que els defensessin . Com s'entén això?

Els francesos tenen una implicació gravíssima en tot plegat. França rep un devesall humà i això és difícil de gestionar. A més, ho rep amb por perquè són revolucionaris i tenen por de ficar al país a gent revolucionària. Llavors, quan veuen el perill en l'arribada de l'exèrcit alemany a França, els falta temps per utilitzar-los.

18. Els va perjudicar més als espanyols que van anar a parar a Mauthausen que Espanya no els volgués?

Sí, però crec que els va perjudicar més no durant l'estada sinó al final, perquè els altres varen ser tots reclamats i ells, pel fet de ser apàtrides, no tenien cap lloc on anar. Són els últims en sortir del camp i, per tant, hi ha aquesta desil·lusió anímica, perquè quan acaba la guerra es pensen que els aliats entraran a Espanya i que podran tornar al seu país però això no va ocórrer. Molt van lluitar contra el feixisme i no van rebre cap tipus d'agraïment.

D'altra banda, crec que més valia ser apàtrida que rus, perquè molts russos després de sortir dels camps de concentració nazis van ser ficats a camps de

concentració per Stalin¹⁴. El primer temps al camp per als espanyols és dur, perquè són el focus principal d'extermini. Però després ja no perquè arriben els jueus i els soviètics. Llavors ja perden aquest protagonisme.

19. Per què no varen deixar a Mauthausen a les dones?

No sabem perquè no ho van fer però les van portar cap amunt, cap al camp de Ravensbrück, que era el camp de les dones. Van estar allà parats molta estona però no es van quedar. No sabem perquè.

Allà els donen menjar i el tren segueix el recorregut. Potser van rebre una ordre d'Espanya de la repatriació d'aquestes dones i nens, però no se sap.

2.1.6. Assistència i participació a actes de recuperació de la memòria històrica:

- 1) 27 de gener de 2010
- 2) 28 de gener de 2010
- 3) 13 de desembre de 2010

2.1.7. Relat històric

Realització d'un relat històric d'un cas d'exili cap a la frontera francesa d'una família catalana d'esquerres que va des de 1939, inici de l'exili, fins a 1945, alliberament del camp de concentració de Mauthausen:

Eren 4 persones: en Francesc, un home de 47 anys, professor d'una escola de Mataró; la seva muller Montserrat, de 45 anys, membre de les Joventuts del PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya) i dos fills: en Pere, de 14 anys i una nena, la Rosa, de 6.

¹⁴ Stalin va ser el màxim capdavanter de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques i del Partit Comunista de la Unió Soviètica des de mitjan 20's fins a la seva mort a l'any 1953.

Ens trobem a pocs mesos de la fi de la Guerra Civil Espanyola. Atemorits per la imminent arribada de les tropes franquistes a Barcelona, i la por de ser conseqüentment capturats i després afusellats, degut als seus ideals polítics socialistes, van decidir fugir cap a la frontera francesa.

El 21 de gener de 1939 van sortir de casa vestits amb 3 peces de roba, una damunt de l'altre, per l'accentuat fred que feia aquell hivern. Van anar a peu cap a la frontera francesa durant uns 9 dies fins arribar a Coll d'Ares.

Varen fer la ruta des de Coll d'Ares fins a Prats de Molló per una muntanya plena de neu a unes molt baixes temperatures, patint una gran fredor. Unes hores més tard, en arribar a Prats de Molló, els varen acollir en una petita escola.

Al següent dia varen reprendre el camí per arribar fins a Sant Llorenç de Cerdans, allà, degut al l'esgotament acumulat, varen refugiar-se a una zona on hi havien tendes de campanya. Al matí següent ja eren a Arles de Tec.

Van arribar a la frontera francesa el 26 de gener però es varen trobar amb que aquesta encara no estava oberta i van haver d'esperar un dia, una vegada més en unes dures condicions, passant gana, fred i gairebé sense poder dormir.

Finalment, el 28 de gener van deixar passar a la família mataronina junt a unes altres 500.000 persones, la meitat de les quals eren soldats. En aquell moment, la família i totes les altres, foren allotjades a la mateixa estació del ferrocarril d'Angulema i, després, a un parell de fàbriques buides i pisos superiors del garatge Vallet.

Ben aviat van separar a la família mataronina i a tota la resta de famílies. Als homes els portaren a Argelers, Barcarés, Saint-Cyprien, ... i a les dones i als nens a Cognac, Le Haure, ... En Francesc i en Pere varen ser traslladats a Argelers i la Montserrat i la Rosa varen ser portades a Cognac. Posteriorment foren traslladades a Combe-aux-Loups.

A mitjans d'abril es començaren a enviar cartes per sol·licitar la reunificació de les famílies. La Montserrat va enviar-ne una per sol·licitar el seu trasllat i el de la seva filla cap a Argelers, la qual afortunadament fou aprovada.

Tot i la insistència de les autoritats espanyoles en que les famílies tornessin a Espanya, missatge que traslladaven als camps de refugi, la família mataronina no va cedir a la repatriació i va quedar-se a Argelers.

A primers de setembre foren traslladats de nou a peu uns 8 km fins arribar al camp de refugi de Les Alliers, situada als afores d'Angulema (França). Allà estaven controlats per soldats algerins i francesos¹⁵.

A finals de 1939, tant en Francesc com el seu fill, començaren a formar part de Les Companyies de Treballadors Estrangers per lluitar contra Hitler, però l'exèrcit francès i els de la CTE van rebre l'ordre de deixar lliure pas a l'exèrcit alemany, en vista de la seva clara superioritat.

En Francesc i en Pere van tornar al camp de Les Alliers.

El 25 de juny de 1940 es firmà un armistici, en virtut del qual el sud de França quedava a càrrec del general Pétain. Llavors es creà una línia divisòria imaginària entre la zona ocupada i, d'altra banda, la zona lliure, la qual es trobava molt a prop d'Angulema.

Un dia les tropes alemanyes van arribar al camp de Les Alliers. Varen fer fora a tots els refugiats, registraren el camp, els tornaren a fer entrar i se n'anaren.

¹⁵ Algèria fou un dels indrets controlats per les autoritats franceses des de finals de 1943. La regla democràtica va ser restaurada a l'Algèria francesa, i els comunistes i els jueus alliberats dels camps de concentració.

El 20 d'agost de 1940, les tropes varen obligar als espanyols refugiats i, lògicament, també a la família mataronina, a pujar a uns vagons per portar-los a un lloc incert per a ells, el qual era el camp de concentració de Mauthausen, situat a Linz (Àustria).

Aquell comboi que marxava seria anomenat el comboi dels 927, fent referència tal xifra al nombre d'espanyols que hi anaven a dins. Varen viatjar en aquells petits vagons durant 4 llargs dies, sense menjar, beure, fer les seves necessitats i, ni tan sols, moure's del lloc ni, quasi bé, respirar, a excepció d'un dia que els vagons varen parar i els deixaren sortir una estona per menjar.

En arribar al camp, les SS¹⁶ varen separar sense miraments i immediatament a les famílies: obligaren a baixar dels vagons a tots els homes de 14 anys o més i les dones i els menors de 14 (tant nens com nenes) es quedaren als vagons. Per tant, en Francesc i en Pere foren obligats a baixar, separant-los així de la resta de la família.

El primer que li van fer els nazis a en Francesc, en Pere i tota la resta d'homes va ser despollar-los, rapar-los, dutxar-los amb aigua glaçada i desinfectar-los. Van donar-los, finalment, el vestit que haurien de dur posat durant la resta dels dies a aquell camp: un pijama de ratlles.

Les SS inspeccionen Mauthausen

Després, els portaren a unes barraques sense menjar. A en Pere li va ser assignat un treball, el qual consistia en la neteja de calderes de la cuina. D'altra banda, en Francesc fou obligat a treballar a la cantera junt a molts altres homes, on transportaven, pujant i baixant les anomenades escales de la mort, pedres que pesaven quasi bé com ells, de cara a la construcció del camp.

¹⁶ Les SS (Waffen-SS) eren el cos de combat d'elit de les Schutzstaffel (més conegudes com les SS, o esquadres de protecció). Dirigides pel Reichsführer-SS Heinrich Himmler (del partit nazi), les Waffen-SS van participar a la Segona Guerra Mundial.

Els donaven per menjar al dia un plat de sopa, el qual gairebé era aigua, i un tros de pa dur.

Uns dies més tard, les SS varen separar a pare i fill, portant-se a en Francesc al subcamp de Gusen.

Els dies varen transcórrer fins que, un dia, en Pere va assabentar-se per un dels seus companys de camp que el seu pare l'havien matat les SS a cops de pal.

Els primers anys només hi havia espanyols al camp de Mauthausen però més tard arribaren persones d'altres nacionalitats: holandesos (1941), jueus, ...

Tornant al moment de l'arribada dels vagons al camp, explicarem la tornada cap a Espanya de les dones, així com dels nens i nenes menors de 14 anys (llevat d'alguna excepció).

Varen fer un recorregut més llarg del que hauria d'haver estat, ja que anaren cap al nord, Berlín, Polònia, ... i varen fer una volta innecessària¹⁷, fins arribar dies més tard a Angulema, i seguidament a Espanya, on varen arribar l'1 de setembre de 1940.

La Montserrat i la seva filla tenien por de tornar a Espanya pensant en el que passaria a partir d'aquell moment. ¹⁸Una vegada allà, varen ser portades en un camió de càrrega fins a un poble de la zona interior catalana. Desgraciadament, les varen enxampar i s'emportaren a la Rosa a un centre de menors i varen empresonar a la Montserrat. Mentrestant, al camp de Mauthausen seguien els dies de treball intensiu i forçat, els dies de fam i els dies de desesperació.

¹⁷ No se sap el perquè d'aquest recorregut de tornada, però alguns comparteixen una hipòtesi: en un principi, el govern alemany decidí portar-los a Ravensbrück, el qual fou el camp de les dones per excel·lència, però es creu en la probabilitat que el govern espanyol es posés en contacte amb l'alemany, i els obligués a la repatriació d'aquesta part del comboi amb l'objectiu d'encarregar-se ells de la repressió i posterior eliminació del grup.

¹⁸ A l'any 1940, Espanya es troba en els inicis del Franquisme, període caracteritzat per la repressió massiva i la conseqüent eliminació de molts espanyols, els quals haguessin tingut o tinguessin ideals d'esquerres o vinculacions amb persones que en tinguessin.

A finals de 1944 en Pere obté condicions de treballador civil.

A l'abril de 1945, els russos i els nord-americans s'aproximen a Mauthausen. Els dies anteriors al desmantellament de l'arribada d'aquests al camp, molts membres de les SS abandonaren el camp, cosa que en Pere va rebre com una bona senyal de que allò arribaria aviat a la fi.

El 23 de maig, arriben finalment a Mauthausen i capturen al comandament del camp (Ziereis). Només 73 espanyols sortiran del camp, incloent a en Pere. Malauradament la resta varen morir de fam, d'esgotament, asfixiats a les cambres de gas, suïcidats al filat, ...

Ziereis després de ser capturat per les forces americanes

Els deportats d'altres països varen poder tornar a casa seva sense problemes però els espanyols no, ja que el règim franquista seguia estant a Espanya.

Per aquesta raó en Pere va decidir anar-se'n a viure a França. Al cap de molts anys en Pere va descobrir que la seva germana i la seva mare estaven vives i que estaven vivint a Catalunya.

Va aconseguir posar-se en contacte amb elles. Aquestes varen decidir anar-se'n a viure amb ell a França.

2.2. Part tècnica

Aquesta part comprèn tot el procés de recerca d'informació sobre la tècnica utilitzada a l'edició dels documentals, els programes necessaris per realitzar-los, aprendre a editar vídeos en profunditat, ... Es a dir que, d'una banda, hi ha un procés de recerca i, d'altra banda, un altre que consisteix en posar en pràctica el que he après amb aquesta recerca. Per tant, a diferència de la part històrica, la part tècnica no es tracta només de documentar-se i recercar informació, sinó que a banda d'això hi ha tot un procés d'aprenentatge i familiarització amb els programes informàtics.

2.2.1. Preproducció

a) Curs intensiu d'edició de vídeo

Curs intensiu d'edició de vídeo d'un mes de durada al Tecnocampus de Mataró per part d'un professor d'audiovisuals del centre, assignat per l'Ajuntament de Mataró.

En aquest vaig realitzar un vídeo resum del viatge a Mauthausen (punt b de la part històrica) de 40 minuts de durada i del seu corresponent *storyboard*¹⁹, així com la posterior divulgació d'aquest al Casal d'Avis del carrer Floridablanca de Mataró (13 de desembre de 2010).

Ha estat una experiència imprescindible pel meu treball de recerca ja que he passat de no saber gairebé res d'edició de vídeo a utilitzar amb força familiaritat programes com l'Adobe Elements o el Pinnacle Studio, així com de conèixer les tècniques més usuals per la postproducció de vídeo.

¹⁹ (També anomenat guió gràfic). Conjunt d'il·lustracions mostrades en seqüència amb l'objectiu de servir de guia pe entendre una història, previsualitzar una animació o seguir la estructura d'una pel·lícula abans de realitzar-se dur a terme la seva filmació.

b) Recerca d'un *storyboard* d'una producció de vídeo per dur a terme una realització pròpia

Fer un esquelet consisteix en anotar en ordre lògic les idees, els temes a tractar en el vídeo, amb una petita descripció de cadascun, així com d'una referència dels recursos que s'utilitzaran per il·lustrar aquests temes. A la vegada, es pot calcular el temps de duració de cadascuna de les escenes. Amb això aconseguim establir un ordre de les idees que ens ajudarà a agilitzar el que és la producció del vídeo.

• **Exemple d'un *storyboard* (extret d'Internet)**

Vídeo: Transmil·lenni

Duració 8'

Realització: Juan Riveros

Tema	Recurs visual i d'àudio	Temps aproximat
L'avinguda Caracas: retrospectiva a l'antiga Avinguda Caracas, recompte de modificacions des de la seva creació	Vídeo de la secretària de trànsit, narració amb generador de caràcters vídeo arxiu noticiaris	20''
Visió dels bogotans de la antiga Caracas	Testimonis de transeünts que parlen de com era Caracas	20''
Incremento del Parc Automotor: el augmento massiu en el número de vehicles de transport publico i privat, generà la necessitat de modificar els esquemes tradicionals de transport urbà.	Vídeo de la secretaria de trànsit. Buscar imatges amb <i>trancones</i>	30''
El Metro, un somni sense realitzar: breu recompte dels intents fallits de les	Imatges de tràfic a Bogotà, Metro de Medellín o imatges de congressistes. Article del	20''

diferents administracions, per aprovar projectes per la realització del metro. Dades aproximades de costos i projeccions	temps. Data....	
El Transmil-lenni: una alternativa viable. Com es va arribar a la conclusió de la idea alternativa del transmil-lenni, i quins gestaren aquesta idea. Xifres	Imatges de l'arxiu dels diferents gestors de la idea. Transmil-lenni... Imatges de la construcció de la troncal, estacions, etc. Entrevista amb l'ex alcalde Peñalosa i director de Transmil-lenni.	2'

c) Storyboard

Realització d'un storyboard del documental del treball de recerca²⁰

2.2.2. Producció

d) Descàrrega de vídeos

Recerca i aconseguiment de webs i/o programes per dur a terme la descàrrega de vídeos.

1) Webs

- **Down-Tube** (<http://www.down-tube.com>): s'introdueix l'enllaç dels vídeos de YouTube que desitgem descarregar-nos, un per un, deixant-nos escollir el format de l'arxiu.
- **Afegir "kiss"** en un enllaç d'un vídeo de YouTube²¹, just darrere de "www."

²⁰ Adjuntat a l'annex de la memòria escrita.

²¹ YouTube és un lloc web en el qual els usuaris poden pujar i compartir vídeos. Va ser creat per tres antics empleats de PayPal al febrer de 2005.

2) Programes

- **Orbit Downloader:** Permet descarregar vídeos i arxius de tot tipus, d'un gran nombre de webs d'Internet.
- **Real Player:** Programa que fa la mateixa funció que el programa anterior però exclusivament amb els vídeos i, a més, ens permet la visualització d'aquests.

e) Descàrrega de música

Recerca i aconseguiment de webs i/o programes per dur a terme la descàrrega de música

1) Webs

- **Listen to Youtube** (<http://www.listentoyoutube.com>): s'introdueix l'enllaç dels vídeos de YouTube que desitgem descarregar-nos, un per un, a la web.
- **Jamendo** (www.jamendo.com/es): programa que es tracta d'una base de dades extensa on hi figura música de tot tipus la qual es pot descarregar de forma gratuïta.

2) Programes

- **Total Recorder:** Fa la funció d'una gravadora, es a dir, la cançó que soni en el meu ordinador en aquell instant, serà la que es gravarà al programa en *clicar* al botó de gravar. M'he descarregat aquest programa, concretament, per baixar-me la música del Spotify, un altre programa que es tracta, com la web Jamendo, d'una base de dades de música de tot tipus, la qual es pot escoltar de forma gratuïta però que s'ha de pagar per poder-te-la descarregar.

- **Ares:** Programa del tipus P2P²² que permet l'intercanvi de tot tipus d'arxius per Internet.

f) Fotografies

Recerca i aconseguiment de fotografies

- 1) **Internet**
- 2) **Llibres** (cosa que comporta *escajendar-les* per passar-les a l'ordinador)

g) Programes d'edició de vídeo i d'imatge

Recerca i aconseguiment de programes d'edició de vídeo i d'imatge

1) Vídeo

- Pinnacle Studio 10
- Pinnacle Studio 12
- Versió de prova de Premiere Elements 2.0 (s'ha intentat aconseguir l'original però hi ha hagut entrebancs tècnics)
- BluffTitler²³
- Proshow Producer

2) Imatge

- Adobe Photoshop CS
- GIMP

²² Una xarxa *peer-to-peer* o xarxa de parells o xarxa entre iguals o xarxa entre parells o xarxa punt a punt és una xarxa de computadores les quals actuen simultàniament com a clients i servidors respecte als altres nodes de la xarxa. Les xarxes P2P permeten l'intercanvi directe d'informació, en qualsevol format, entre els ordinadors interconnectats.

²³ Programa d'efectes que ens permet crear textos amb animacions 3D, efectes de plasma, i adherir efectes 3D a fotos i vídeos.

2.2.3. Postproducció

1) Tècniques d'edició de vídeo

Recerca, visualització i descripció per escrit de les tècniques que s'utilitzen a documentals extrets de:

- 1) Diverses fonts multimèdia d'Internet
- 2) Documentals de TVE²⁴, La 2, TV3 i Canal Història

• Idees bàsiques d'alguns dels vídeos

1. *Felicitación CCCB*²⁵:

-Comença amb una sèrie de preguntes obertes, les quals impulsen a l'espectador a prendre interès pel documental.

-Apareix una frase i, posteriorment, apareix, de forma sobtada i per separat, cada paraula que forma part de la frase, per donar-li èmfasi a aquesta i que l'espectador, una vegada més, prengui més atenció que abans.

2. *Capítulo 5: I+C+i. Soy cámara, el programa del CCCB*:

-Efecte inicial de text que consisteix en, diguem-ne, "cabrioles" dutes a terme per un conjunt de paraules al ritme de la música que hi ha de fons.

-Formula una pregunta davant un fons negre i a continuació apareix un fragment de vídeo on l'entrevistat contesta a aquesta.

-Subtítols: apareixen de dreta a esquerra mentre de fons l'espectador visualitza un fragment de vídeo.

²⁴ Televisión Española

²⁵ Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

-Introducció de sons breus que fan que l'espectador que s'ha despistat torni a posar atenció en el vídeo.

-Posar un muntatge de fragments molt curts de vídeo per crear nerviosisme en el públic.

3. Reportaje de la exposición “El efecto barroco”

-Incloure trossos de diverses entrevistes que contesten a una mateixa pregunta.

-Enfocar notícies de diferents diaris relacionades amb un fet.

4. Capítulo 4: Violencia – Soy cámara, el programa del CCCB

-Introducció de trossos de diversos anuncis i pel·lícules que incitin a la xenofòbia.

5. Ovni 200 Rizomas

-Pla que s'apropa a una mirada.

-Transició que dóna la sensació de que el vídeo s'ha espatllat.

6. Vídeo 2

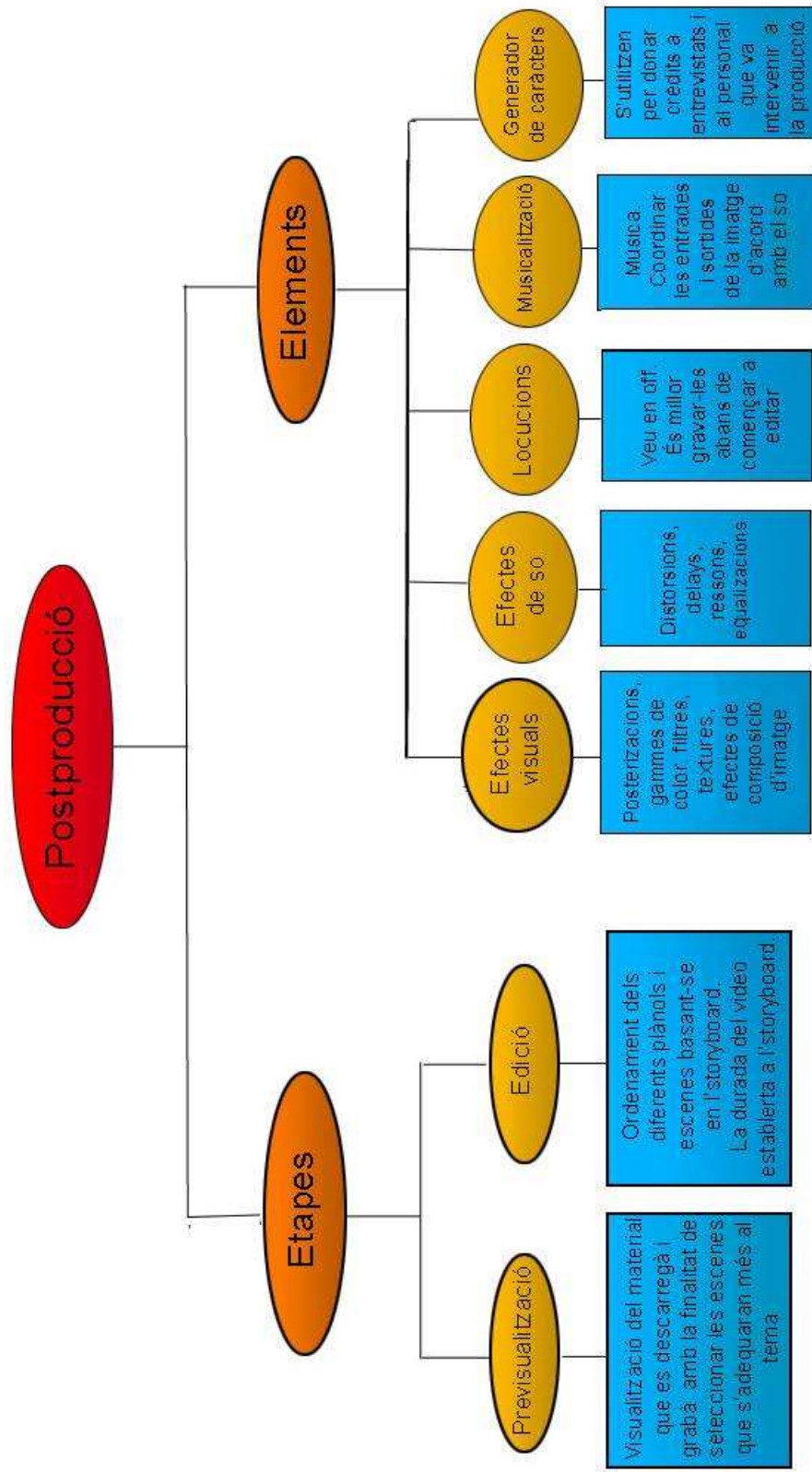
-*Veú en off*²⁶ que llegeix una carta

7. Vídeo 4

-Sons com el batec d'un cor, el trànsit abundant d'automòbils, d'explosions, d'una ràdio, ...

²⁶ Tècnica de producció on es retransmet una veu no pronunciada visualment davant de la càmera.

2) Esquema

c) Definicions d'alguns conceptes

Escena: Cadascuna de les parts de les quals consta una obra dramàtica o una pel·lícula i que representa una determinada situació, amb els mateixos personatges.

Posterització: Procés que suposa una simplificació dràstica dels tons de la imatge, que s'aconsegueix utilitzant diversos negatius d'un mateix origen amb diferents graus de densitat i contrast i positivant-los després a registre.

Gamma: Mesura del gradient de la secció recta de la corba característica, que expressa el contrast d'un material fotogràfic sota unes condicions de revelat específiques.

Filtre: Làmina de cristall (també es poden utilitzar altres làmines, com fulls de paper) que transmet una part específica de la llum que ho travessa amb la finalitat de modificar el to o el color d'aquesta llum o d'alterar o deformar la imatge.

Textura visual: Aquelles textures impreses que s'assemblen a la realitat, com la sorra, les pedres, roques. Entre aquesta classe de textura, poden sorgir textures que realment existeixen i unes altres que són irreals.

Distorsió: Anomenem distorsió, pel que fa al so, al dispositiu en el que els equips d'alta fidelitat serveixen per ajustar les freqüències del so.

Delay: És un efecte de so que consisteix en la multiplicació i retard modulats d'un senyal sonor. Una vegada processada el senyal es barreja amb l'original. El resultat és el clàssic efecte de ressò sonor.

3. Conclusions

Fer un documental d'uns fets històrics és un procés més llarg, complet i feixuc del que creia abans de fer-ne un.

L'elaboració d'un documental no es tracta només d'ajuntar trossos de vídeo amb un programa com el Pinnacle Studio, sinó que m'he adonat que hi ha tot un procés previ molt variat i intens. No es pot intentar fer un documental de l'exili espanyol a França si no coneixes abans el que va ocórrer en profunditat, i per aconseguir-ho has de llegir llibres, visionar pel·lícules, documentals, fer entrevistes a gent entesa en tal període de la història, construir cronologies, ... fins assimilar i/o entendre tota la informació.

Després d'això, cal fer un relat breu del que volem explicar, com si es tractés d'una narració,... perquè, al cap i a la fi, un documental és com una narració amb imatges.

Per tant, per fer un documental d'aquest tipus s'ha de tenir molt clar el que es vol explicar, per què es vol explicar allò i no una altra cosa (selecció d'informació) i com es vol explicar.

A continuació, quan estem ben documentats hem de fer un guió gràfic, el qual ens facilitarà molt la feina a l'hora de construir el documental en el programa informàtic. Un guió gràfic on s'esmenti breument quin contingut figurarà a cada escena, de quina manera apareixerà (tècniques de vídeo, si figurarà música, *veu en off*, ...) amb petits dibuixos inclosos.

Per aquesta raó, he arribat a la conclusió que no es pot fer un documental històric ni el seu *storyboard* corresponent sense abans haver-se documentat intensament, ja que no podem narrar una història sense conèixer els personatges, les accions de cadascun d'ells, els llocs on es duen a terme, el context històric previ als fets, ... En definitiva, no hi pot haver part tècnica si no hi ha una part prèvia de documentació històrica. Això vol dir que les dues parts que he realitzat per obtenir finalment un documental històric ben elaborat estan enllaçades, no es poden separar, ni fer-ne una i no l'altra.

Fer un documental és una tasca llarga, intensa i constant, però considero que a la vegada és molt gratificant ja que saps que amb aquell documental aconseguiràs que tota la gent

que desconeix els fets, que no sap tot el que varen patir els nostres avantpassats defensant valors com la llibertat, la igualtat, la fraternitat i la justícia, conegui la seva història i entendran, consegüentment, perquè hi ha uns determinats conflictes en la nostra societat actual i, en definitiva, per què som com som i perquè fem el que fem.

Com va dir en Ricard Belis:

La memòria històrica és un dret fonamental, com pot ser l'alimentació, l'educació, el treball ... que serveix per no repetir o, si més no, ajuda a no repetir els errors, i aquesta, encara, és una mancança de la democràcia espanyola.

Per tant, un altre motiu que justifica aquest sentiment de gratificació és que encara hi ha molta feina per realitzar i moltes metes per aconseguir, pel que fa a la memòria històrica, a Espanya. El poble a despertat una mica però, ni molt menys, del tot.

Per explicar aquesta idea vull esmentar quelcom que em va succeir fa escassos mesos: A un acte al quals vaig assistir i participar, un home ens va preguntar per què parlàvem tant dels espanyols si els que varen patir més la repressió dels nazis foren els jueus. Per tant, en explicar com varen viure els espanyols tal brutal repressió a alguns companys o familiars, te n'adones de que ells tenien fins ara una altra imatge o idea dels fets, ja que sempre els havien relacionat exclusivament amb els jueus però desconeixien que els nostres també varen patir i molt.

Cada vegada queden menys testimonis de l'exili cap a França i l'holocaust nazi. Amb lo qual, els documentals, els llibres, les exposicions, els actes històrics, ... Són una eina cada cop més important i necessària en el nostre món a la qual podem participar-hi tots i, en el meu cas, estic molt orgullosa de poder-ho fer.

4. Bibliografia

Frank, Ana. *Diario de Ana Frank, 1942 – 1944*.

Toran, Rosa. *Els camps de concentració nazis*, 2005. Ed. Edicions 62.

Belis, Ricard; Armengou, Montse. *El convoy de los 927*, 2005. Ed. De Bolsillo.

VV. AA. *Història del Món Contemporani*, Ed. Vicens Vives, 2008.

VV. AA. *Història*, Ed. Vicens Vives, 2009.

Toran, Rosa. *Amical de Mauthausen: Lluita i Record. 1962-1978-2008*, 2008.

VV. AA. *Republicans espanyols: a Migdia-Pirineus. Exili, història i memòria*, 2006.
Ed. Presses Universitaires du Mirail.

Spiegelman, Art. *Maus. Relat d'un supervivent*, 2003. Ed. Inrevés edicions.

Tribó, Gemma; Sierra, Carmen; Bastida, Anna. *Guerra Civil a Catalunya, Veus dels sense nom*, 2007. Ed. Eumo Editorial.

B. Teitelboim, Itzhak. *A través de nuestros ojos. Los niños testimonian el Holocausto*, 2004. Ed. Escuela Internacional para el Estudio del Holocausto.

Steinfeldt, Irena. *¿Cómo fue humanamente posible?* , 2009. Ed. Beth Salom. Centro de Conmemoración del Holocausto.

Steinfeldt, Irena. *¿Cómo fue humanamente posible? (Manual pedagògic)* , 2009. Ed. Beth Salom. Centro de Conmemoración del Holocausto.

Capa, Robert. *Això és la guerra*, 2009. Ed. MNAC.

Sardà, Jordi. *Introducció al Premiere Elements 2.0 (dossier)*

El congreso nacional-socialista de Nuremberg. Portadas históricas (1929-1936). La Vanguardia, Barcelona.

La Humanitat (diari), 10 de juliol de 1937.

La Humanitat, 11 de juliol de 1937.

Sàpiens (revista). Núm 87, 64, 17, 53, 65, 36, 41, 10.

El Temps. Núm. 1307.

Guerra, franquisme i transició. Núm. 5, 6, 7.

5. Webgrafia

<http://www.cccb.org/es/>

<http://www.desorg.org/>

<http://www.idep.es>

<http://altervideo.tv/es>

<http://youtube.com>

<http://cinetube.com>

<http://enciclopedia.cat>

<http://www.wordreference.com>

<http://softcatala.org>

www.amical-mauthausen.org/

www20.gencat.cat/portal/site/memorialdemocratic

<http://www.outerspace-software.com/manual.html>

<http://www.annefrank.org/es/>

<http://holocaustmusic.ort.org>

http://www.deskshare.com/lang/sp/Resources/articles/vem_UsefulEditingTechniques.aspx

<http://www.historiasiglo20.org>

<http://elhistoriador.es>

<http://guerracivil.org>

http://www.uce.es/ACTUAL/050203_mauthausen.html

<http://www.exordio.com>

www.biografiasyvidas.com/

<http://www.usmmm.org/>

<http://www.tercer-reich.com/>

<http://yahel.wordpress.com/2007/05/14/fotos-del-holocausto-y-del-tercer-reich/>

<http://historiadelahumanidad.com>

<http://www.es.mhcat.net>

<http://centros1.pntic.mec.es/ies.maria.moliner3/guerra/mapas.htm>

<http://www.ceibm.org/>

<http://www.xtec.es/~aguiu1/socials/hist064.htm>

<http://remilitari.com/guias/victimario3.htm>

<http://todoslosrostros.blogspot.com>

6. Annex

6.1. Carta a en Ricard Belis

Mataró, 16 de Setembre de 2010

Admirat senyor Belis:

Ens agradaria fer-li transmetre la profunda admiració que sentim per vostè i per la seva companya Montse Armengou, així com per tots aquells que fan possible els reportatges del 30 Minuts. Trobem que aquests 30 minuts d'informació clara, precisa i sobretot real ens acosten a una veritat que moltes vegades queda amagada o desconeguda en la vida quotidiana.

Ens presentem: som dues noies que cursem segon de Batxillerat al IES Puig i Cadafalch de Mataró. Aquest any hem viscut una experiència única i inoblidable, com vostè: Nosaltres també hem viatjat a Mauthausen.

En realitat tot va començar al desembre de l'any passat, els alumnes de primer i segon de batxillerat. Gràcies a la profunda implicació del professorat de l'institut i dels contactes que tenim amb els Marxaires de Mataró i amb Memorial Democràtic, varem anar fins a Coll d'Ares i varem fer, enmig de la neu i del fred, la mateixa ruta que van dur a terme els republicans espanyols durant l'exili. Varem visitar diversos pobles, la platja d'Argelès, la Maternitat d'Elna, ...

No cal dir que va ser una experiència que ens va arribar a l'ànima. Però el viatge no acaba aquí. Totes dues juntament amb tres alumnes més de l'institut, fórem

seleccionats per realitzar un viatge en la memòria: viatjar a Mauthausen. Va ser gràcies a l'Amical de Mauthausen, Memorial Democràtic i a l'Ajuntament.

Varem anar uns 50 alumnes d'arreu d'Espanya: de Catalunya, Aragó, Andalusia, València, Castelló etc. El millor de tot va ser que varem anar acompanyats per familiars de deportats, republicans i deportats com en José Alcubierre i l'Edmon Gimeno, pels quals varem conèixer la veritable història que sempre s'ha volgut amagar.

No mentim quan diem que ha estat el viatge més important de tota la nostra vida, que ha marcat un abans i un després en nosaltres. Varem ser escollits per escoltar la història de primera mà. Per tant, som la generació que ha de transmetre aquests fets, no com a elements històrics i polítics, sinó com les vivències, el dolor, els sentiments, la pèrdua, ...

Per aquesta raó totes dues hem volgut fer el Treball de Recerca (treball que es fa durant el batxillerat) entorn aquest tema. Una de nosaltres escriu una novel·la basada en l'exili i la deportació als camps nazis i l'altra un reportatge audiovisual. Totes dues hem vist el reportatge i ens hem llegit el llibre *El convoy dels 927*, el qual ens ha estat d'excel·lent ajuda. És per aquesta raó que estem interessades en poder posar-nos en contacte amb vostè o amb la senyora Armengou, ja sigui personalment (nosaltres òbviament ens traslladaríem a on vostès els hi vingués bé) o si més no a través de correu electrònic, per tal de resoldre dubtes o per a que ens expliquin una mica com ho van viure.

Esperem no haver causat gaires molèsties. Els agraïm la seva atenció i esperem resposta:

Ester Arroyo Cárdenas

Anna Pulido Gálvez

6.2. Llistat de persones rellevants als fets d'Espanya i Europa entre 1936 – 1945²⁷

6.2.1. Àmbit nacional: alguns testimonis (exiliats)

- Jesús Tello
- Juan Paredes
- Luisa Ramos
- Félix Quesada
- Joaquim Valcells
- Ramiro Santiesteban
- José Alcubierre, deportat al camp de concentració de Mauthausen.
- Pablo Alcubierre, pare d'en José Alcubierre, mort al camp de Gusen per les SS.
- Jesús Ramos
- Pablo Escribano
- Dolores Sangüesa
- Lázaro Nates
- Dolores Lara
- Concepción Gutiérrez
- Josefa Artigues
- Fernando Pindado
- Lucinda Fernández
- Robustiano Fernández
- Maria Salvo
- Laia Berenguer
- Antonio Sangüesa
- María Cortés
- Eusebio Pérez
- Edmon Gimeno, deportat posteriorment als camps de Buchenwald, Dora i Bergen-Belsen.
- Ángel Olmedo
- Manuel Huerta

²⁷ Només es fa referència a personatges i llocs rellevants que figuraran al documental del meu treball.

- Victorino Puente
- Marcel Soulier
- Fernando Pindado
- Benito Bermejo
- Joan Baptista Nos Fíbla
- Dolores Martínez Maza
- Óscar Luengo
- Jorge Semprún, participà durant el seu exili a la Resistència francesa davant l'ocupació dels nazis. Posteriorment fou deportat a Buchenwald.
- Antonio Machado, exiliat i mort degut a una malaltia a Cotlliure.
- Francesc Boix, fotògraf i militant antifeixista. 1941-1945: internat al laboratori fotogràfic de Mauthausen.
- Neus Català, única supervivent catalana de Ravensbrück.
- Juan Negrín, President del Govern a la II República.

6.2.2. Àmbit nacional: militars i falangistes

- Francisco Franco, militar dictador espanyol. Cap d'Estat d'Espanya (1939 – 1975).
- Ramón S. Sùñer, ministre d'Interior, de Governament i d'Assumptes Exteriors (primers governs franquistes).
- José Antonio Primo de Rivera, fill del primogènit dictador Miguel Primo de Rivera. Fundador y líder del partit Falange Espanyola.
- Yagüe, militar falangista el qual tingué protagonisme durant la Guerra Civil al capdavant de la columna que ocupà Extremadura i com a cap de 'exèrcit Maroquí a la Batalla de l'Ebre.
- Cabanellas, militar espanyol que va participar en el pronunciament del 17 i 18 de juliol de 1936 que va portar a la Guerra Civil espanyola
- Queipo de Llano, militar espanyol que va participar en la revolta militar que va donar lloc a la Guerra Civil Espanyola.

6.2.3. Àmbit internacional: Deportats d'altres nacionalitats

- Anne Frank, deportada jueva alemanya al camp de Belgen-Belsen.
- Primo Levi, exiliat al camp d'extermini d'Auschwitz.

-Jacques Stroumsa, més conegut com “el violinista d’Auschwitz”, fou deportat junt a la seva dona, els seus sogres i els seus pares. De tots ells, ell fou l’únic supervivent.²⁸

6.2.4. Àmbit francès: varis

- Alain Léger, historiador
- Aristide Soulier, director del camp de Les Alliers
- Albert Sarraut, ministre d’Interior
- José Enrique Varela, membre del govern de Vichy
- Antonio Nágera Vallejo, ídem

6.2.5. Àmbit internacional: Membres i col·laboradors del partit nazi

- Adolf Hitler, Canciller (1933 -1945) i Führer (1934 – 1945)
- Joseph Goebbels, Ministre de Propaganda
- Heinrich Himmler, comandant de les SS
- Georg Bachmayer, capità de les SS
- Hermann Goering, cap suprem de la Luftwaffe
- Rudolf Hess, conegut com el segon membre de la jerarquia del Partit Nazi.
- Ernst Kaltenbrunner, lloctinent de Himmler
- King Kong*, kapo de Mauthausen
- Heinrich Müller, cap de la Gestapo
- Sinca*, kapo espanyol
- Tigre*, kapo asturià
- Franz Ziereis, comandant del camp de Mauthausen

6.2.6. Membres i col·laboradors del partit República Social Italiana

- Benito Mussolini, líder del Partit Nacional Feixista

²⁸ A Auschwitz, Birkenau i altres camps d’extermini hi havia una orquestra. Stroumsa diu: "Els, els criminals nazis, necessitaven músics, sobretot violinistes. Va ser una gran sorpresa per a mi quan la primera nit en Auschwitz, un dels oficials va preguntar si hi havia entre nosaltres algú que toqués bé el violí. Vaig dir que tocava el violí i així vaig passar a formar part d’aquest grup".

6.3. Llistat de camps i altres indrets rellevants de concentració i d'extermini

6.3.1. Francesos

- Les Alliers, camp de refugi situat a Angulema
- Argelès-sur-Mer, camp de refugi on varen albergar uns 550.000 espanyols durant la Guerra Civil Espanyola
- Combe-aux-loups (Ruelle), camp de refugi on albergaren dones i nens
- Le Haure, ídem
- Cognac, ídem
- Gurs, camp de refugi
- Saint-Cyprien, camp de refugi on albergaren homes
- Barcarés, ídem

6.3.2. Nazis

- Castell de Hartheim (Àustria), centre d'assassinat
- Auschwitz (Polònia), camp de concentració
- Dachau (Alemanya), ídem
- Flossenbürg (Alemanya), ídem
- Mauthausen (Àustria), camp de concentració anomenat "camp dels espanyols"
- Belgen-Belsen (Alemanya), camp de concentració
- Ebensee (Àustria), camp annex de Mauthausen
- Gusen (Àustria), camp de concentració auxiliar
- Melk (Àustria), camp annex de Mauthausen
- Ravensbrück (Alemanya), camp de concentració femení
- Buchenwald (Alemanya), camp de concentració
- Dora-Mittelbau (Alemanya), camp de concentració annex al de Buchenwald

6.4.Cronologia

7.4.1. Cronologia àmbit internacional (gen. 1933 – set. 1945)

30 de Gener de 1933: El president alemany Paul von Hindenburg nombra canceller a Adolf Hitler. En aquell moment Hitler era el líder del Partit Nacional Socialista Alemany dels Treballadors (partit nazi).

28 de Febrer de 1933: El parlament Alemany aprova el Decret de Presidència del Reich per a la Protecció de la Nació. El decret suspèn les provisions relatives als drets civils que havia a la constitució alemanya existent, incloent les llibertats d'expressió, d'assemblea i confirma les bases per l'empresonament de potencials opositors als nazis sense el benefici d'un judici o d'un procediment judicial.

22 de Maig de 1933: Las SS (Schutzstaffel), la guàrdia d'èlit de Hitler, estableix un camp de concentració a les afores de la ciutat de Dachau a Alemanya per empresonar la oposició política al règim.

23 de Març de 1933: El parlament alemany aprova la Llei d'Habilitació que confereix a Hitler la capacitat per implantar una dictadura a Alemanya.

1 d'Abril de 1933: Els nazis organitzen un boicot en tota la nació contra els negocis dels jueus a Alemanya. Nombrosos boicots locals van continuar durant gairebé tota la dècada de 1930.

14 de Juliol de 1933: El govern nazi aprova la Llei per a la Prevenció del Sorgiment de Malalties Hereditàries que va facilitar l'esterilització forçosa de certs individus física o mentalment impeditos.

30 de Juny de 1934- 1 de Juliol de 1934: En el que es va anomenar "La nit dels ganivets llargs", Hitler va ordenar als membres del partit nazi i a la policia que assassinessin a diversos membres del lideratge nazi, l'exèrcit i altres dependències.

2 d'Agost de 1934: Mor el president alemany von Hindenburg. Hitler es proclama Führer a més de seguir sent el canceller.

1 d'Abril de 1935: El govern nazi prohibeix l'organització dels testimonis de Jehovà.

28 de Juny de 1935: El Ministeri alemany de Justícia revisa els paràgrafs 175 i 175a de el Codi Penal per qualificar de delictes tot acte homosexual entre homes. La revisió proporciona a la policia més instruments per a la crida i cerca d'homes homosexuals.

12-13 de Març de 1938: Les tropes alemanyes envaeixen Àustria i Alemanya incorpora a Àustria en l'Imperi Alemany (Reich) en el que es denomina l'Anschluss.

30 de Setembre de 1938: Gran Bretanya, França, Itàlia i Alemanya signen el Pacte de Munich, forçant a Txecoslovàquia a cedir les seves àrees frontereres a l'Imperi (Reich) Alemany.

1 - 10 d'Octubre de 1938: Les tropes alemanyes ocupen la Sudetenland a Txecoslovàquia sota les estipulacions del Pacte de Munic.

9 - 10 de Novembre de 1938: La Gestapo, recolzada per la policia uniformada local, arresta a 30.000 homes jueus aproximadament i els empresona en els camps de concentració de Dachau, Sachsenhausen, Buchenwald i Mauthausen.

14 de Març de 1939: Eslovàquia es declara un estat independent sota la protecció de l'Alemanya nazi.

1 de Setembre de 1939: Les tropes alemanyes envaeixen Polònia iniciant la Segona Guerra Mundial.

3 de Setembre de 1939: Gran Bretanya i França compleixen la seva promesa de protegir les fronteres de Polònia i declaren la guerra a Alemanya.

Octubre de 1939: Hitler ordena matar als alemanys declarats "incurables" pels nazis i per tant "no mereixedors de la vida".

26 d'Octubre de 1939: Alemanya s'annexiona les antigues regions poloneses d'Alta Silesia, Pomerania, Prússia Occidental, Posnam i la ciutat independent de Danzig. Les àrees de la Polònia ocupada no annexionades per Alemanya o la Unió Soviètica van ser posades sota una administració civil alemanya i cridades el Govern General”.

12 de Novembre de 1939: Les autoritats alemanyes comencen les deportacions forçoses de jueus de Prússia Occidental, Posnam, Danzig i Lodz (també a la Polònia annexionada) cap a localitats al Govern General

9 d'Abril - 10 de Juny de 1940: Les tropes alemanyes envaeixen, vencen i ocupen Dinamarca i Noruega.

10 de Maig de 1940: Les tropes alemanyes envaeixen Holanda, Bèlgica, Luxemburg i França. Pel 22 de juny Alemanya ja havia ocupat totes aquestes regions excepte el sud de França (Vichy).

20 de Maig de 1940: Les autoritats de les SS estableixen el camp de concentració de Auschwitz (Auschwitz I) als afores de la ciutat polonesa d'Oswiecim.

6 d'Abril de 1941: Els alemanys i altres forces de l'Eix (Itàlia, Bulgària i Hongria) envaeixen Iugoslàvia i Grècia.

22 de Juny de 1941: Els alemanys i les seves forces de l'Eix envaeixen la Unió Soviètica en l'operació Barbaroja.

31 de Juliol de 1941: Hermann Göring, un dels comandants del Reich, fa a Reinhard Heydrich, cap de la Policia de Seguretat i del SD (Servei de Seguretat), cap de grup de les SS i li encarrega que prengui mesures per implementar la “Solució Final” a la qüestió jueva.

3 de Setembre de 1941: Els funcionaris de les SS duen a terme els seus primers experiments de gasament al camp de concentració d'Auschwitz.

26 de Novembre de 1941: Les autoritats de les SS estableixen un segon camp en Auschwitz, al que criden Auschwitz-Birkenau o Auschwitz II.

7 de Desembre de 1941: Japó bombardeja el Pearl Harbor, a Hawaii. Al matí següent els Estats Units declaren la guerra a Japó.

11 de Desembre de 1941: Alemanya i Itàlia declaren la guerra als Estats Units.

27 de Març de 1942: Les autoritats alemanyes comencen deportacions sistemàtiques de jueus de França.

4 de Maig de 1942: Oficials de les SS duen a terme la primera selecció de víctimes pel gasejament en el centre de matança de Auschwitz-Birkenau.

21 de Juny de 1943: El líder de les SS Heinrich Himmler ordena la deportació de tots els jueus a camps de concentració.

15 de Setembre de 1943: Les autoritats de les SS converteixen el ghetto de Kovno en un camp de concentració (Kauen) sota l'adreça del capità de les SS Wilhelm Goecke.

19 de Maig de 1944: Unitats militars alemanyes ocupen Hongria.

15 de Maig - 9 de Juliol de 1944: La gendarmeria hongaresa (unitats de policia rural), sota la supervisió dels oficials de les SS, deporta a gairebé 430.000 jueus d'Hongria.

6 de Juny de 1944: El dia D²⁹.

22 de Juny de 1944: Una ofensiva massiva soviètica destrueix el front alemany en Bielorússia.

8-12 Juliol de 1944: En veure que s'apropa l'exèrcit soviètic les autoritats de les SS eliminen el camp de concentració de Kauen, i transfereixen a 6.000 jueus als camps de concentració de Stutthof i Dachau en el Reich alemany.

²⁹ Històricament el Dia D és utilitzat per referir-se a la Batalla de Normandia, que va marcar l'inici de l'alliberació de l'Europa continental ocupada per l'Alemanya nazi durant la Segona guerra mundial, en el qual hi varen participar els Estats Units, el Regne Unit i el Canadà.

23 de Juliol de 1944: Les tropes soviètiques alliberen Majdanek. Sorpresos pel ràpid avanç soviètic, els alemanys no poden destruir el camp ni l'evidència dels assassinats en massa.

25 de Novembre de 1944: Les SS comença a destruir les cambres de gas i els crematoris en Auschwitz-Birkenau.

17 de Gener de 1945: En veure que s'apropen les tropes soviètiques, les unitats de les SS evacuen als presoners de Auschwitz, fent-los marxar a peu cap a l'interior del Reich alemany. Les evacuacions forçoses es van cridar les "marxes de la mort".

27 de Gener 1945: Les tropes soviètiques alliberen a al voltant de 8.000 presoners que quedaven en Auschwitz.

11 d'Abril de 1945: Les tropes dels EUA alliberen a més de 20.000 presoners en Buchenwald.

29 d'Abril de 1945: Les tropes d'EUA alliberen en Dachau a 32.000 presoners aproximadament.

30 d'Abril de 1945: Hitler se suïcida en el seu búnquer de Berlín.

2 de Maig de 1945: Les unitats alemanyes a Berlín són envoltades per forces soviètiques.

5 de Maig de 1945: Les forces dels Estats Units alliberen a més de 17.000 presoners del camp de concentració de Mauthausen i a més de 20.000 presoners del camp de concentració de Gusen al territori d'Àustria annexionat al Reich alemany.

7 - 9 de Maig de 1945: Les forces armades alemanyes es rendeixen incondicionalment en l'oest el 7 de maig i en l'est el 9 de maig. Els Aliats i els soviètics proclamen la victòria a Europa el 8 de maig de 1945.

2 de Setembre de 1945: Japó es rendeix. La Segona Guerra Mundial acaba oficialment.

6.4.2. Cronologia Guerra Civil d'Espanya

16 de Febrer de 1936: El Front Popular guanya les eleccions.

17-19 de Juliol de 1936: Alçament Militar contra el Govern de la República.

4 d'Agost de 1936: Avanç de l'exèrcit d'Àfrica.

9 de Setembre de 1936: Primera sessió a Londres del Comitè de No-Intervenció.

27 Setembre de 1936: Les tropes Nacionalistes entren a Toledo i alliberen l'Alcàsser.

6 d'Octubre de 1936: Arriba la *Legión Cóndor* a Cadis.

19 d'Octubre de 1936: Azaña i alguns Ministres es traslladen a Barcelona.

6 de Novembre de 1936: El Govern es trasllada a València i es crea a Madrid la Junta de Defensa.

7 de Novembre de 1936: Pont de Segòvia i Princesa en Mans Nacionalistes (pot establir-se com l'inici de la Batalla de Madrid).

8-23 de Novembre de 1936: Les Brigades Internacionals participen en la defensa de Madrid.

18 de Novembre de 1936: Alemanya i Itàlia reconeixen a Franco (anul·lada la Junta de Burgos).

23 de Novembre de 1936: Franco desisteix de Prendre frontalment Madrid.

14 de Gener de 1939 – 8 de Febrer de 1937: Batalla de Màlaga.

5-24 de Febrer de 1937: Batalla del Jarama.

8-21 de Març de 1937: Batalla de Guadalajara / Ofensiva Italiana.

26 d'Abril de 1937: Bombardeig de Guernica al País Basc Per la Legió Còndor i participació de l'Aviació Legionària.

29 de Maig de 1937: El cuirassat Alemany "Deutschland" es bombardejat per pilots Russos a Eivissa.

19 de Juny de 1937: Bilbao cau en mans Nacionalistes. Caiguda d'Euskadi.

5-24 de Juliol de 1937: Batalla de Brunete.

24 d'Agost de 1937: Inici de la Batalla de Belchite.

22 de Setembre de 1937: Les tropes Nacionalistes prenen Gijón i Avilés. Desapareix el front del Nord.

31 d'Octubre de 1937: El Govern es trasllada a Barcelona.

15 de Desembre de 1937: Comença l'ofensiva Republicana a Terol.

7 de Gener de 1938: L'exèrcit Republicà ocupa Terol.

5 de Febrer 1938: Comença la Batalla del Alfambra.

22 de Febrer de 1938: Terol es reconquerit pels Nacionalistes.

3 d'Abril de 1938: Lleida ocupada pels Nacionalistes.

21 d'Abril de 1938: Comença la Batalla de València.

24-25 de Juliol de 1938: Comença la Batalla de l'Ebre.

5 de Novembre de 1938: Les Brigades Internacionals surten d'Espanya.

16 de Novembre de 1938: Els Republicans creuen l'Ebre. Final de l'ofensiva.

23 de Desembre de 1938: Comença l'ofensiva a Catalunya.

13 de Gener de 1939: Els Nacionalistes prenen Tortosa.

26 de Gener de 1939: Barcelona és ocupat per les tropes Nacionalistes.

5 de Febrer de 1939: Azaña³⁰ i Companys³¹ es traslladen a França, entre d'altres.

7 de Febrer de 1939: El govern republicà es trasllada a França.

11 de Febrer de 1939: Finalitza la Campanya de Catalunya.

28 de Maig de 1939: Madrid cau en mans dels Nacionalistes.

1 d'Abril de 1939: Fi de la Guerra Civil.

6.4.3. Cronologies posteriors als fets

1962: Fundació de l'Amical de Mauthausen

24 d'Octubre de 2007: Aprovació de la llei de creació del Memorial Democràtic

27 de Gener: Dia Internacional de la Commemoració de les Víctimes de l'Holocaust.³²

³⁰ President de la II República Espanyola.

³¹ President de la Generalitat de Catalunya des de 1934.

³² Decidit per la ONU, es commemora aquest dia degut a que el 27 de gener de 1945 fou el dia de l'alliberament del camp d'Auschwitz.

6.5. Fotografies

Γιαντ Βάστρι, Αύγουστος 1995. Μνηστιά στο βράδι των εκτοπισμένων.

*Jacques Stroumsa, el violinista d'Auschwitz.
The Cultural Activity Literary Society of Verona*

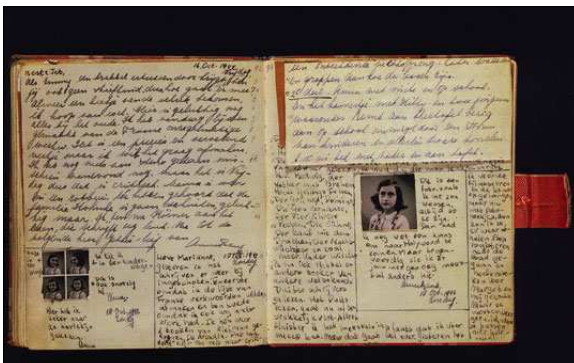
La Maternitat d'Elna va ser una institució humanitària dedicada a ajudar dones, sobretot exiliades. Hi van néixer uns 600 nens, fills de refugiades de la Guerra Civil Espanyola, internades en els camps propers a Elna.

Republicans espanyols endreçant-se i rentant-se a la platja que havia al camp de concentració d'Argelès-sur-Mer 12 de febrer de 1939.

Una família de Monzón, els Garcia, fent la ruta de l'exili; Alicia és la nena mutilada que es recolza en el seu pare, Mariano; i darrere està el petit Amadeu agafat de la mà de Thomas Coll, un veí de Prats de Molló.

Diari de l'Anne Frank obert, on escriví les seves vivències i pensaments entre el 12 de juny de 1942 i el 1 d'agost de 1944.

Entrada del camp de concentració de Mauthausen Fotografia feta entre 1938 i 1945.

Dos deportats a dins d'un comboi amb destí a un camp de concentració.

Arbeit macht frei és una expressió alemanya de la qual la traducció literal a l'espanyol és "(el) treball fa lliure". Els nazis col·locaven aquesta frase per donar-li una irònica i cínica benvinguda als presos.

Molts espanyols republicans varen fugir cap a la frontera francesa per por a que els matessin els nacionals.

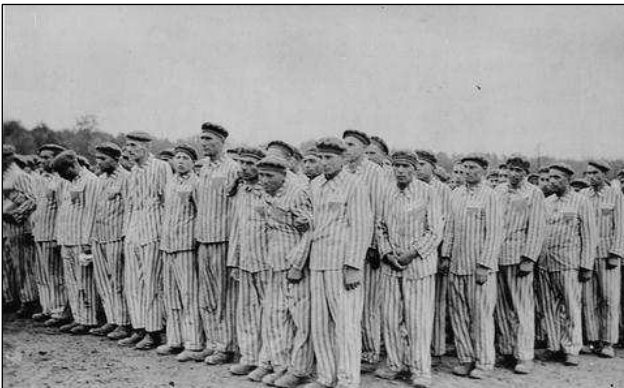
Càmeres de gas del camp d'Auschwitz.

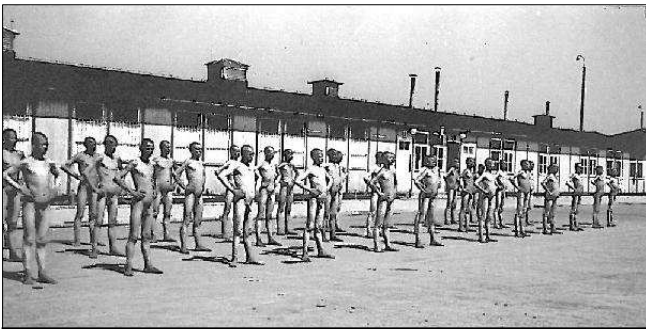
Franco presideix la desfilada de la Victòria celebrada a Madrid amb motiu del primer aniversari del final de la guerra civil.

Deportats al camp de Mauthausen, esquelètics degut al treball forçat i a la penosa alimentació que reben.

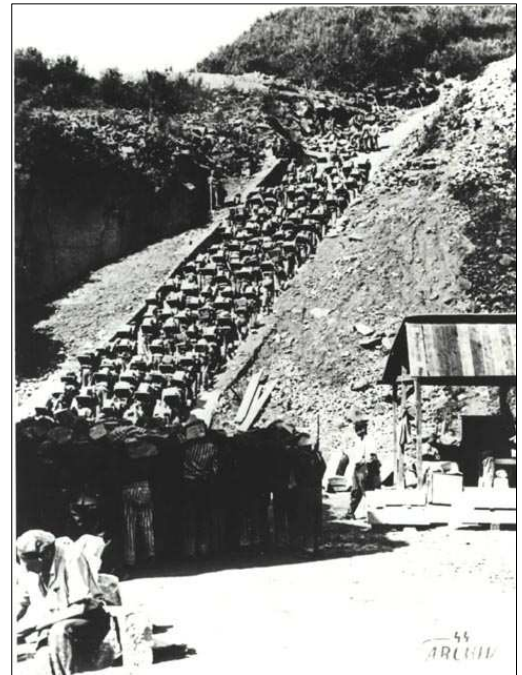
Deportats vestits amb el famós "pajama de ratlles".

Feien aixecar als deportats a les 5 del matí per passar llista per tal de comprovar que ningú s'hagués escapat o amagat. En aquest cas, havien d'esperar tots quiets fins que es trobés al desaparegut.

Quan entraven al camp els deien que, havien entrat per la porta, però sortirien per la xemeneia."

Les escales de la cantera del camp de Mauthausen, anomenades també "escales de la Mort". Els deportats les pujaven i baixaven nombroses vegades al dia carregats de grans pedres. Molt perderen en l'intent o foren apalejats per les SS.

El castell de Hartheim havia estat el segle XIX un asil de malalts mentals, reconvertit pels nazis el 1939 en un centre "d'eutanàsia" i d'experimentació mèdica. Comptava amb cambra de gas, forn crematori i trituradora d'ossos. Hi van morir unes 55.000 persones.

Els deportats dels camps dormien en llits 4 o 5 persones, comprimides així en un espai molt petit.

Durant l'Holocaust nazi varen morir uns 6 milions de jueus.

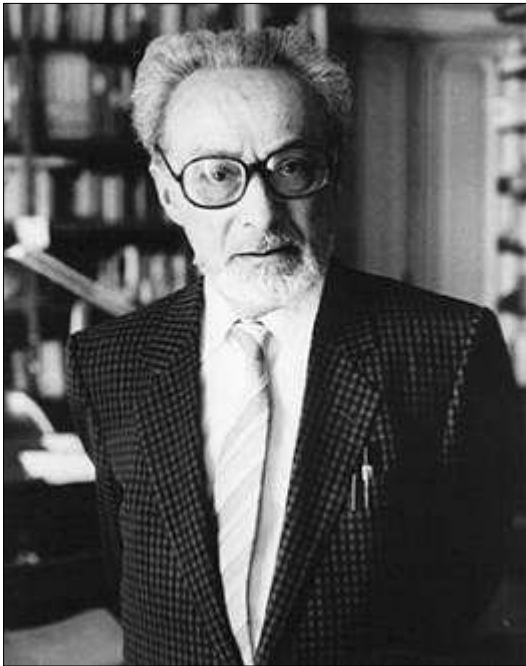
Presoners de Mauthausen saluden a la 11ª Divisió Cuirassada dels EUA pel seu alliberament sota una pancarta escrita en espanyol "Los españoles antifascistas saludan a las fuerzas liberadoras".

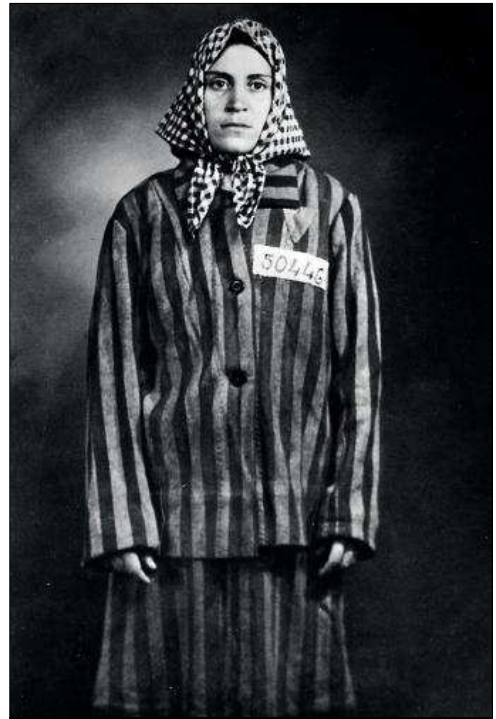
Hitler i Franco a Hendaya.

Himmler amb Serrano Súñer

Primo Levi, escriptor català d'origen jueu que va estar presoner en el camp d'extermini d' Auschwitz

Neus Català, única supervivent catalana del camp de Ravensbrück.

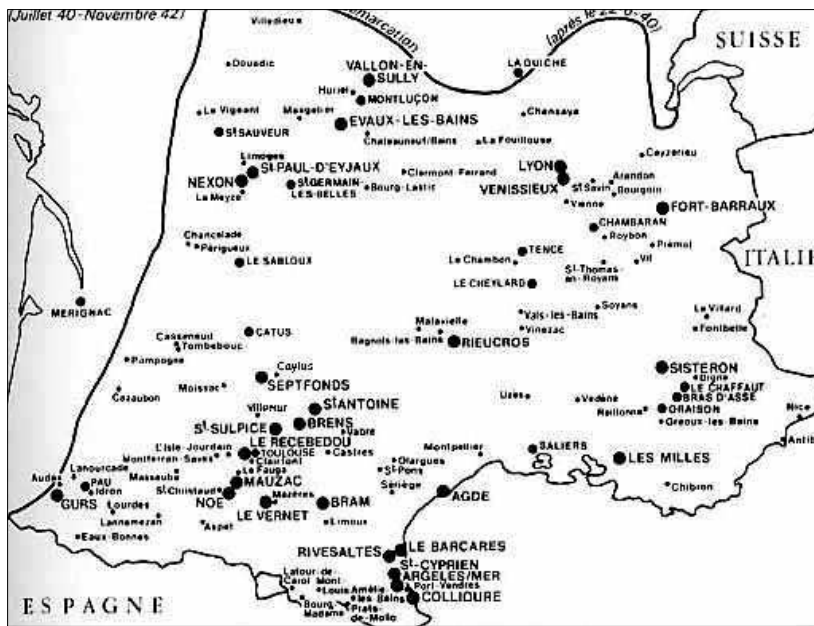
6.6. Mapes històrics

6.6.1. La Guerra Civil, per anys (de 1936 a 1939)

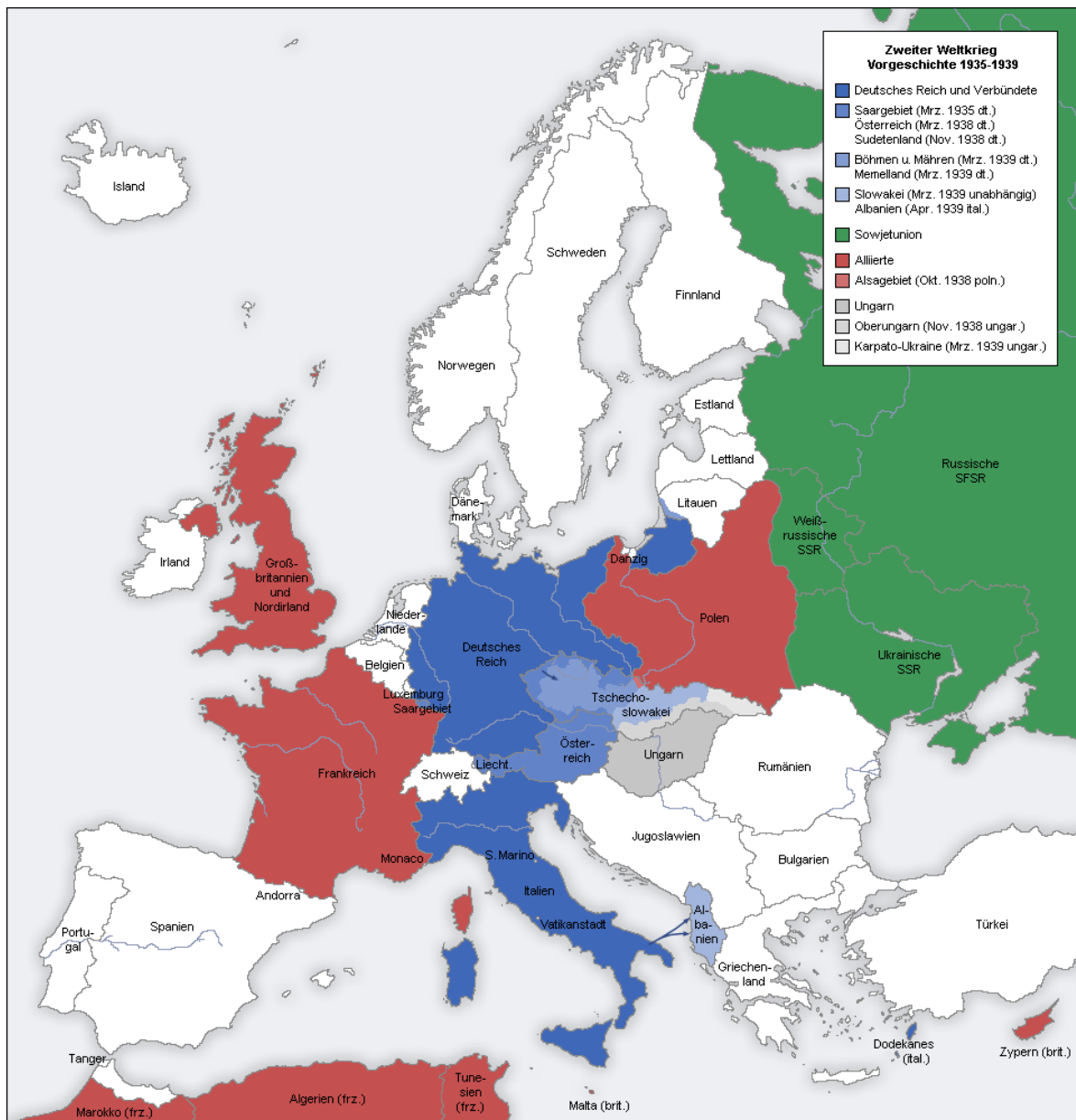

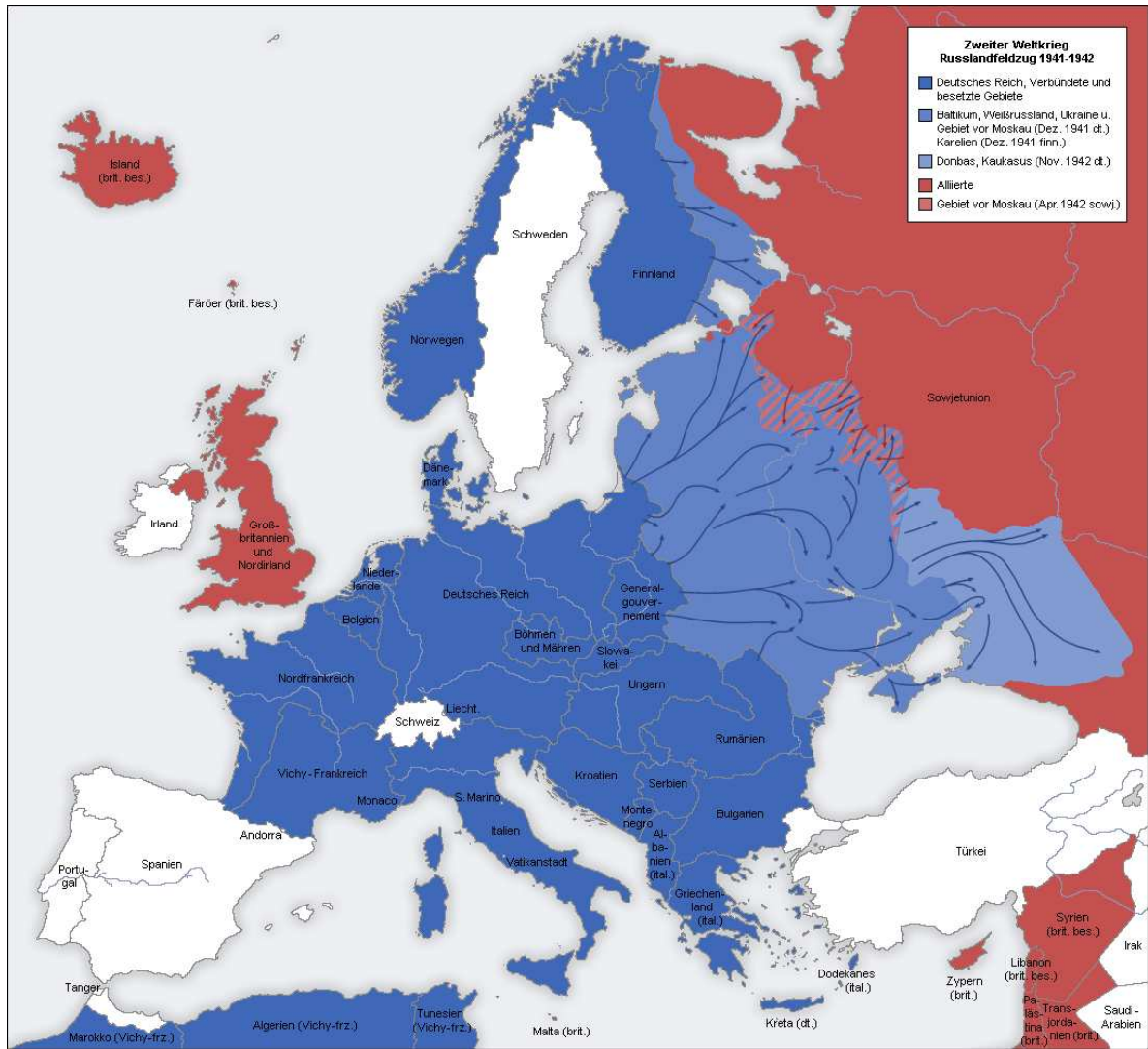

6.6.2. Camps de refugi francesos

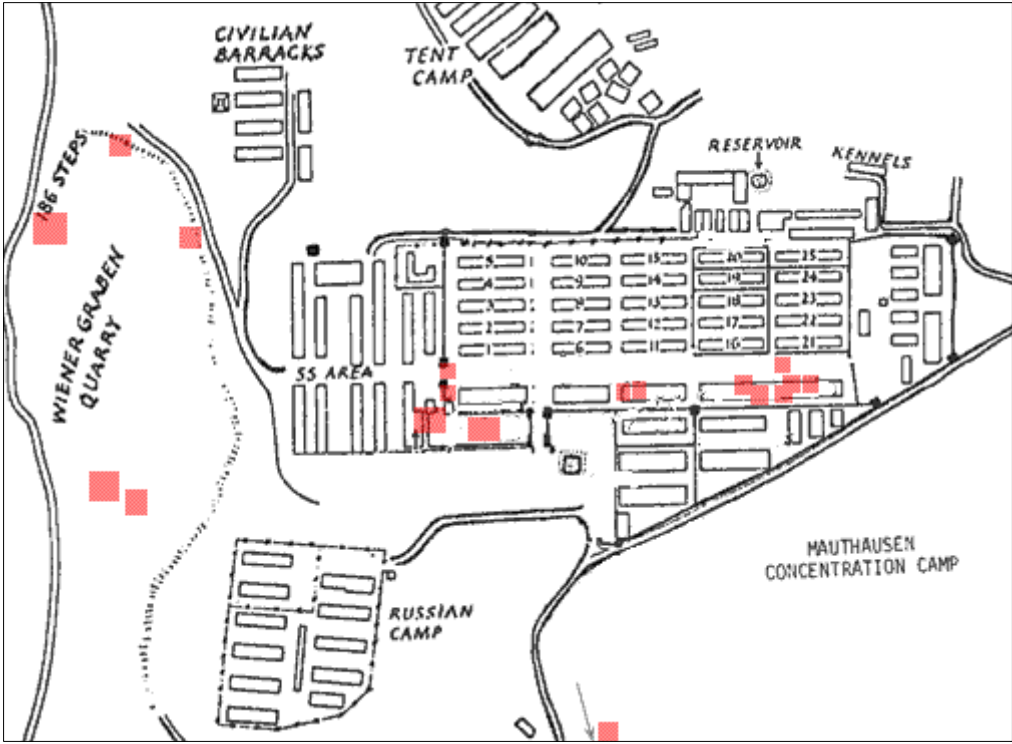
6.6.3. Segunda Guerra Mundial

6.6.4. Camps de concentració i d'extermini nazis

6.7. Storyboard's o esquelets

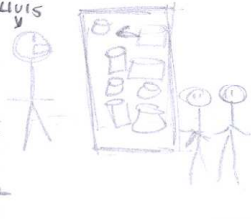
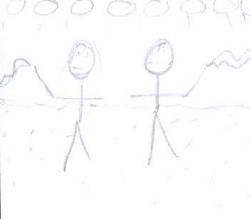
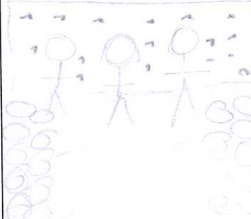

ESQUELET 1

TEMA I DESCRIPCIÓ	RECURS VISUAL Y D'AUDIO	TEMPS APROX.	STORYBOARD
José Alcubierre, fragment emotiu cantera	V: A: Conversa amb Alcubierre	DVD2-VTS-01-3 35.35 - 35.46 36.10 - 36.20	
José Alcubierre explicant, (segueix)	V: les conselles imatge de l'ambient exterior espera a Bin A: música	DVD2-VTS-01-3 36.15 - 36.20 ← aponer títol "El valor de la llibertat"	
Presentació video (títol) ↓ Projecte el valor de la llibertat	V: imatge en blanc i negre Alcubierre a monument republicà (8/5/10) + títol superposat A: segueix música	8s	
Explicació primeres hores viatge (avió → Hantheim)	V: petits fragments a l'avió, col·locant banderes, barri de Hantheim, estudiant A: veu en off (deixar 5s de A video)	DVD1-VTS-01-1 1.22 - 1.32 2.37 - 2.55 3.40 - 3.50 4.25 - 4.29 12.22 - 12.30	
Actes dia 6/5/10 a 15.00h. (resum)	V: fragments actes (comensant pel nostre) A: audio acte putxí (cansó)	1 min 11.55 - 12.10 (segueix audio pm 12.50) 8.15 - 8.25 10.05 - 10.10 10.42 - 10.52	

6.30 - 6.35
13.30 - 13.50

TOTAL: 2 min

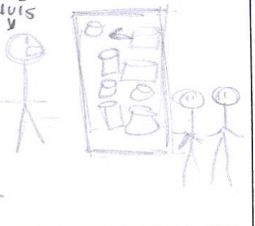
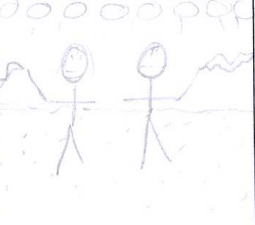
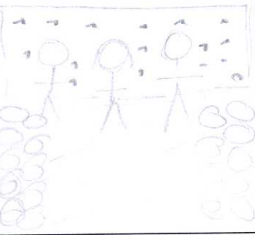

subtítol al principi q posi "castell de Hantheim"

<p>Exploració (fragment) sobre castell Hantheim</p>	<p>V: trassos (5s) de bandes castell (interior i exterior) + grab/imatges època A: música + A. video-exploració</p>	<p>15 min DVD 1-VTS-01-1 14.35 - 15.05 DVD1-VTS-01-2 7.15 - 7.35 15.45 - 15.55 ✓</p>	
<p>exploració castell Hantheim del q no es senbè al vídeo</p>	<p>V: imatges fixes viatge, grabat (p. ex utensilis castell), ... A: veu off</p>	<p>4 min DVD1-VTS-01-1 15.55 - 16.10 ✓ 13.50 - 15.55 ✓ 15.05 - 15.25 seqüència imatge fixa (5s x 4 fotos)</p>	<p>4 vis</p>
<p>Resum acte interior castell</p>	<p>V: Resum acte interior castell + subtítol nom institut A: audio acte de les màscares (València)</p>	<p>1 min DVD1-VTS-01-2 0'02 - 0'25 ✓ 5.40 - 5.52 ✓ 6.20 - 6.30 ✓ 7.10 - 7.12 ✓ Audio → 2'49⁰⁰ - 4.55 ✓</p>	
<p>videomuntatge</p>	<p>V: trassos actes i discursos estació + subtítols eletra cançó(A) A: música</p>	<p>9.09¹⁸ - 11.58* DVD-VTS-01-3 12.00 13.00 - 13.25 DVD-VTS-01-3 12.40 - 13.05 2.37 - 3.10</p>	
<p>Resum acte estació Mauthausen</p>	<p>V: resum acte i discursos + subtítol nom institut o persona A: audio video (discursos) audio acte radi (actes)</p>	<p>3.37 - 4.52 5.40 - 6.00 14.05 - 14.40</p>	<p>//</p>
<p>Introducció i següent dia</p>	<p>V: grabació de l'exterior des de l'autòcar A: música (piano)</p>	<p>20s VTS 1-4 DVD 1.25 - 3.05 3.20 - 3.41 4.00 - 4.12</p>	

interior - exterior camp

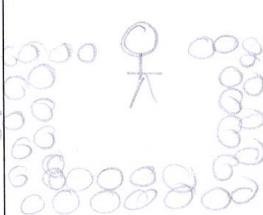
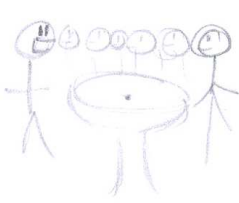
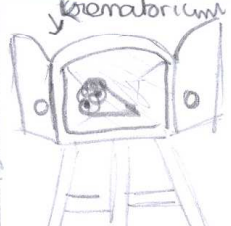
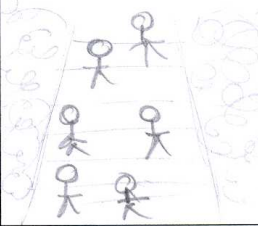
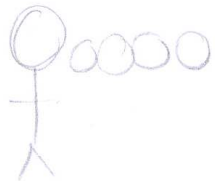
TOTAL: 9 min
(7 min → p. 2)

subtítol al principi q posi "castell de Hantheim"

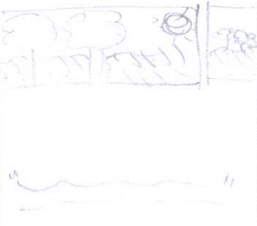
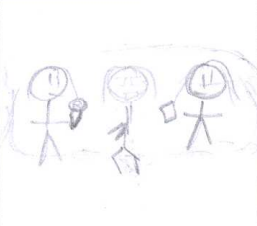
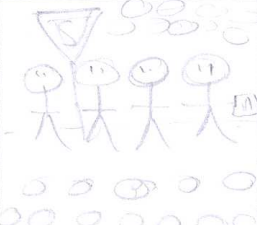
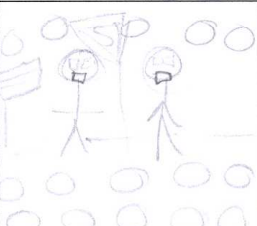
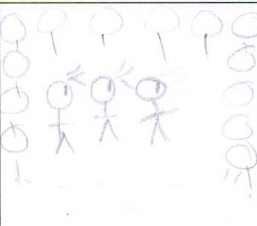
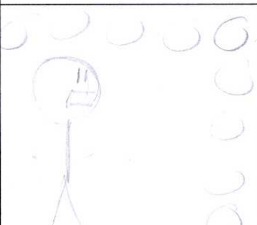
<p>Explicació (fragment) sobre castell Hantheim</p>	<p>V: trossos (5s) de bandes castell (interior i exterior) + grab/imatges època A: música + A. video-explicació</p>	<p>15 min DVD 1-VTS-01-1 14.35 - 15.05 DVD1-VTS-01-2 7.15 - 7.35 15.45 - 15.55 ✓</p>	
<p>Explicació castell Hantheim del q no es sent bé al vídeo)</p>	<p>V: imatges fixes viatge, grabat (p. ex. utensilis castell), - A: veu off</p>	<p>4min DVD1-VTS-01-1 15.55 - 16.10 ✓ 13.50 - 15.55 ✓ 15.05 - 15.25 sequència imatge fixa (5s x 4 fotos)</p>	<p>lluis y</p>
<p>Resum acte interior castell</p>	<p>V: Resum actes interior castell + subtítol nom institut A: audio acte de les màscares (València)</p>	<p>1 min DVD1-VTS-01-2 0'02 - 0'25 ✓ 5.40 - 5.52 ✓ 6.20 - 6.30 ✓ 15.20 - 15.25 Audio → 2'49⁰⁴ - 4.55 ✓</p>	
<p>videomuntatge</p>	<p>V: trossos actes i discursos etapa + subtítols - eletra comsó(A) A: música</p>	<p>9.07¹⁸ - 11.58* DVD-VTS-01-3 12.00 13.00 - 13.25 DVD-VTS-01-3 12.40 - 13.05 2.37 - 3.10</p>	
<p>Resum actes etapa Hantheim</p>	<p>V: resum actes i discursos + subtítol nom institut o persona A: audio video (discursos) audio acte radi (actes)</p>	<p>3.37 - 4.52 5.40 - 6.00 14.05 - 14.40</p>	<p>//</p>
<p>Introducció i següent dia</p>	<p>V: grabació de l'exterior des de l'autòcar A: música (piano)</p>	<p>20s DVD VTS 1-4 1.25 - 3.05 3.20 - 3.41 4.00 - 4.12</p>	

interior - exterior camp

TOTAL: 9 min (7 min → p.2)

Exterior i interior camp Mauthausen	V: videomuntatge trossos vídeos (banidos) + imatges època A: veu off + música fons	1 min	
Explicació guia sobre el camp	V: trossos explicació + imatges època i interior A: explicacions	1 min petita explicació Luis	
Explicació higiene deportats i dormis	V: trossos explicació + imatges fixes i shots petites A: explicació higiene	30 s	
crematori	V: trossos vídeos + vídeos època + imatges fixes + del principi, imatge cartel crematori A: explicació + veu off	30 s	
cautera Mauthausen	V: imatges fixes + grabacions B&N de 186 c.loom. + subtítol "cautera" A: veu off + música fons	1 min	
conversa amb Alubierre	V: trossos + emotsus conversa A: audio conversa	1 min	

p3-05 min (TOTAL: 15 min)

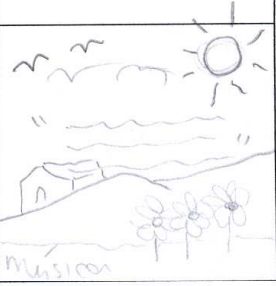
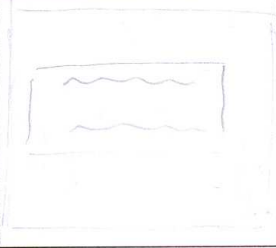
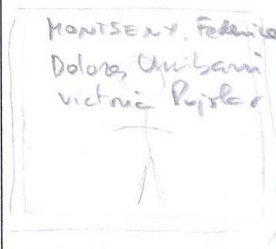
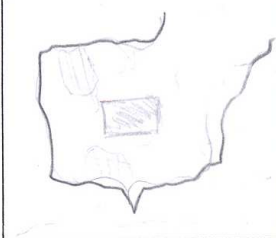
petit vídeo muntatge grabació exterior de de l'ambra i estudiants	V: vídeo muntatge + subtítol <u>elctra</u> A: <u>die moorsoldaten</u> Hannes Wader	1 min	
Conversa amb Marganda Colomer	V: <u>conversa</u> + vídeos on surt n estudiants, imatge fixa verdalet, ... + subtítol <u>nom</u> A: <u>conversa</u>	1 min	
actes i rams a monument republicà	V: fragments actes + es poseu rams + subtítols A: audio actes + a partir Navia, cançó Melendi d'Astúria	1 min	
discurs Saura i Rosa Torán	V i A: discurs + subtítol nom (V)	30s	
ebenseen actes	V: fragments actes + subtítols cançó. A: <u>canço a la llibertat</u> , La bordeta	1 min	
paraules alubierre després actes	V: <u>alubierre</u> parlant A: <u>alubierre</u>	20s	

(p4 → 5 min) TOTAL → 20 min

resum - trobada espanyols - alemanys (estudiants)	V: resum punts rellevants A: veu off i audio vídeo	30s	
aniversari Jose + barudos a les països (dumenge)	V: resum (videomuntatge) A: bella uia	1 min	
resum discurs Saura, de la Vega, ...	V: A: vídeo resum discursos del diumenge	30s in	
videomuntatge trossos de tot el viatge	V: videomuntatge resum viatge A: bella uia	1 min	
crèdits	V: imatge fixa sons + crèdits superposats A: música	40s	

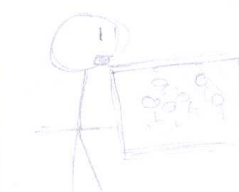

24 min (p. 5-14 min)

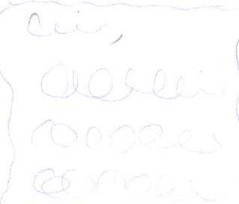
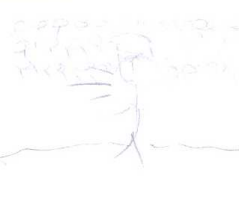
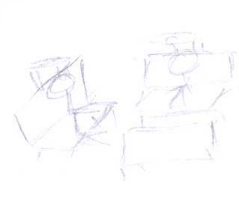
ESQUELET 2

TEMA I DESCRIPCIÓ	RECURS VISUAL Y D'AUDIO	TEMPS APROX.	STORYBOARD
Lectura d'un poema relacionat amb relíquies de viure, ...	V: muntatge amb petits trossos de vídeo (naturals, amistat, ...) que vagin de color a blanc i negre + subtítols A: lectura poema	40s poema otext (veu opp)	 música
Presentació (títol)	V: imatge fons; a sobre títol documental A: No	20s	
Situació cronol.	V: imatge negra on posi '1936'; desaparegui; posi 'guerra civil'; desaparegui; posi 'd'Espanya' (reintegració vermella i araba blau) A: música	20s Bombes	1936
Situació política (republicans, insurrectes) pensament bàndols.	V: imatge fixa grans lletres bàndols A: veu en off i música de fons	1 min	MONTSENY, Feduila Dolors, Quilbani Victoria Puigler
duans ament insurrecció	V: mapa d'Espanya dividit de en territ. blaus i vermells insur. republic. guerr. → transició insurrecció de tant en tant: imatges superposades al mapa	30 segons	

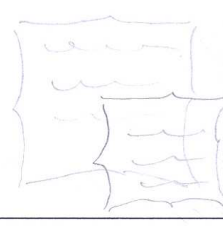
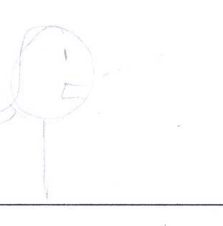
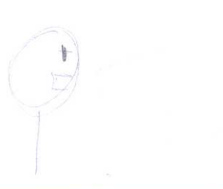
podis fer-ho superposats
1r a darrer 1936-1939
en al davant de l'altre.

1 }

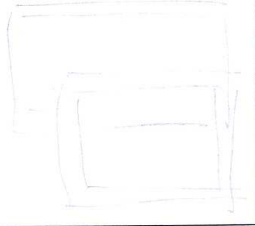

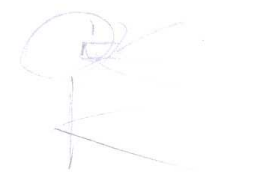

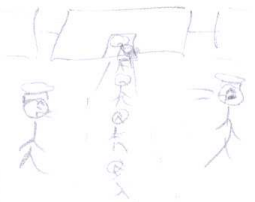
<p>com viuen la guerra les famílies.</p>	<p>V: trossos vídeos dia a dia de republicans i (sobriquets) i insurreccions nos entrevistes (3) i fotos guapejades A: veu off + música + veu entrevistats</p>	<p>2 min</p>	
<p>" "</p>	<p>" "</p>	<p>+ caminant per camí de guerra nos amaga's</p>	
<p>decisió exili cap a la frontera</p>	<p>V: 1. imatge fixe 2. entremeses 3. mapa superposat assenyalant ruta A: veu en off + música; entremeses + música</p>	<p>2 min</p>	
<p>divisió entre homes i dones a França</p>	<p>V: mapa situació camps refugi + A: 1. música 2. veu entrevistats</p>	<p>→ Recorde le 1m Foto del gardarme francès?</p>	
<p>camps de refugi</p>	<p>V: vídeos camps refugi + fotos A: música Argelés → ?</p>	<p>1 min</p>	

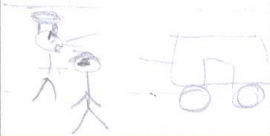

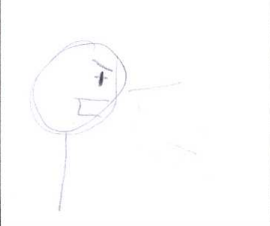
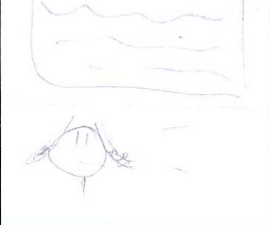
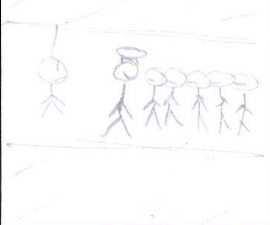
dia a dia al camp soldats anglesins	V: Entrevistes + imatges camp PS A: veu entrevista música	2 min	
Maleïmat Elna	V: imatge maleïmat + entrevista + fotos A: veu off (música) veu entrevista	2 min	
manipulació missatges d'Espanya a camp reguè per que tornin	V: missatge (cançó) imatge fixa A: veu en off llegint cançó	1 min	
nazisme a Alemanya	V: imatge regim nazi, equidors, fides... A: vídeo veu off	3 min	
mentrestant a Espanya... relacion Suïça amb Hitler... després refugiats	V: imatge fixa + entrevista A: veu en off	2 min	

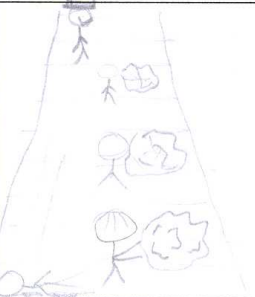
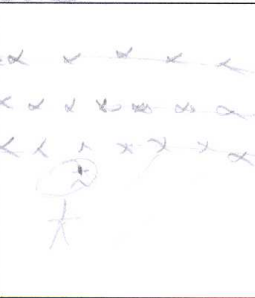

Tren a
 Evdania
 (abandonat)

<p>Comunicats sobre refugiats (repatronació, nou destí a Alemanya) Republicans que intervenen en la guerrilla francesa</p>	<p>V: comunicats entre França i Espanya sobre no refugiats + platja A: veu off (lectura)</p>	<p>2 min</p>	
<p>II Guerra Civil mida divisió territorial europèus - aix - no aix - neutres</p>	<p>V: mapa amb divisió territorial segons posició política A: veu off</p>	<p>1 min</p>	
<p>Missatge demandant reunificació (malix camp) a França</p>	<p>V: cartes reu- nificació entrevista Dolac, Sarriena A: veu off (lectura) + veu entrevista</p>	<p>1 min</p>	
<p>II</p>	<p>II</p>	<p>II</p>	
<p>exiliat a Anglaterra amboda exercit nou</p>	<p>V: entrevistes foto + foto fixa A: veu entrevista</p>	<p>2 min</p>	

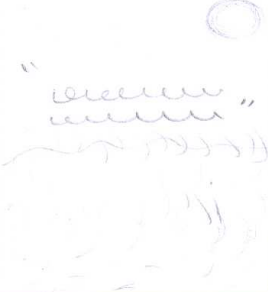
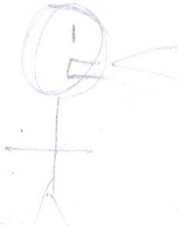
1 {

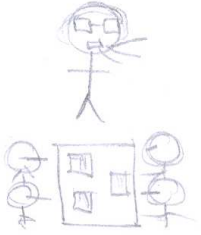
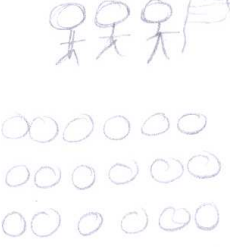
selecció refugiats i entrada als vagons	V: foto fixa + entrevistes A: veu opp. (música) veu entrevista	1 min	
presents que es feien de portals	V: imatge ben rodó tancat + imatge en negre A: música (sobret) + veu opp.	1 min	
situació a dins dels vagons	V: entrevistes A: veu entrevistes	2 min	
ruta convoy 	V: mapa animat assenyalant ruta A: música	1 min	
separació famílies arribada de convoy	V: entrevistes + vídeos A: entrevista + música	2'5 min	

deportacions d'hab d'altres països a camps de concentració	V: 2 països → - 1a meitat mapa territori - 2a meitat imatge fixa + vídeos A: veu off + música.	3 min	(mapa) territori
que és un camp de concentració? i d'extermini?	V: foto fixa camps, + mapa situació camps	2 min	
subsistència camps.	V: entrevistes deport. espanyols altres països A: veu entrevistats	3 min	
menció diari Ana Frank	V: fragments diari superposats amb imatge Ana Frank A: veu off (i música)	1'5 min	
subsistència camps	V: entrevistes imatge fixa A: entrevistats	1 min	

<p>Cançons (treballs forçats)</p>	<p>V: imatge fixa + entrevista</p> <p>A: entrevista + veu en off</p>	<p>2 min</p>	
<p>secció a l'alambroc</p>	<p>V: entrevista + imatge fixa</p> <p>A: entrevistats</p>	<p>2 min</p>	
<p>situació general al camp</p>	<p>V: imatges fixes al camp / de la deportació</p> <p>A: música</p>	<p>1 min</p>	
<p>visites típiques, arquitecte, als camps.</p>	<p>V: imatge fixa + entrevista</p> <p>A: música + veu entrevistats</p>	<p>30 min</p>	

rutidicavoy dijb dñes i nens pehts 	V: mapa animat + tros entrevistes A: música i ven entrevistes	1 min	
rebuda a Espanya 	V: entrevistes A: entrevistats ven	1'5 min	
trascurs II guerra mundial (resum) fins ultims dies previs a alliberació camps	V: imatge fixa vídeos mapa A: ven en off + audió vídeos	3 min	(mapa Europa)
últims dies als camps + alliberació	V: entrevistes + imatge fixa A: ven entrevistes + música	1'5 min	

<p>comparació vídia després entre espanyols i els deportats d'altres nacio- nalitats</p>	<p>V: imatge fixa + entrevistes</p> <p>A: veu en off i música; veu entrevistes</p>	<p>2 min</p>	<p>① </p> <p>② </p>
<p>judicis a implicats</p>	<p>V: trossos ví- deos de judicis (si en consten i estan a l'abast)</p> <p>A: audio vídeos</p>	<p>1 min</p>	
<p>lectura text o poema</p>	<p>V: vídeo grabació o finalia des de l'autocar + subtítol text</p> <p>A: veu en off lectura text + música</p>	<p>30 s</p>	
<p>1990 - 2000 memòria històrica</p>	<p>V: entrevista Ricard Belis</p> <p>A: entrevista</p>	<p>7 min</p>	

<p>Memòria històrica actual</p>	<p>V: entrevista (Ricard Belis) + trossos vídeos veu o pp + A: veu entrevistat</p>	<p>1'5 min</p>	
<p>" associacions (Amical M. M. Democràtic)</p>	<p>V: imatge fixe + trossos vídeos A: veu o pp + música</p>	<p>1 min</p>	
<p>" actes i homages</p>	<p>V: vídeos del viatge Manthau- sen 2010, actes, ... A: audio vídeo + música acte</p>	<p>1'5 min</p>	
<p>videomuntatge lectura poema o text + discursos sobre memòria</p>	<p>V: videomuntatge imatge viatge riauhansen 2010 + " trossos discursos polítics, estudiantils, associacions, deporta- ..."</p>	<p>1 min</p>	

crèdits (col·laboracions, agraiments,...) música, documents, ...	V: noms, cognoms carrers ... imatge fixe cap a baix ... A: música	1'5 min	